

تحلیل عملکرد کاروان ورزشی ایران در ادوار المپیک تابستانی (۲۰۲۴-۱۹۴۸) و مقایسه با کشورهای منتخب آسیایی

حسین زارعیان^۱

فاطمه سعیدی^۲

محمدحسین قربانی^۳

 [10.22034/ssys.2025.3559.3608](https://doi.org/10.22034/ssys.2025.3559.3608)

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۴/۰۲/۲۰

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۴/۰۴/۲۸

چکیده

این پژوهش با هدف تحلیل عملکرد کاروان ورزشی ایران در ادوار المپیک تابستانی (۱۹۴۸ تا ۲۰۲۴) و مقایسه تطبیقی آن با کشورهای منتخب آسیایی انجام شد. رویکرد پژوهش توصیفی-تحلیلی و مبتنی بر روش‌های کمی بود. در گام نخست، عملکرد ایران در چهار دوره تاریخی مجزا شامل «دوره آغازین»، «پس از انقلاب»، «رشد و شکوفایی»، و «ثبات نسبی» طبقه‌بندی و تحلیل شد. یافته‌ها نشان می‌دهد که الگوی عملکرد ایران در این بازه زمانی، با وجود نوسانات، روندی تدریجی و رو به رشد را در شاخص‌هایی چون تعداد ورزشکاران اعزامی، تنوع رشته‌ها و تعداد مدال‌ها طی کرده است. در گام دوم، مقایسه عملکرد ایران با ۱۲ کشور آسیایی منتخب انجام شد. نتایج نشان داد که ایران با کسب مجموع ۸۸ مدال، در رتبه چهارم آسیا و جایگاه ۳۹ جهانی قرار گرفته است. با این حال، سه کشور برتر آسیایی (چین، ژاپن و کره جنوبی) با تکیه بر سیاست‌گذاری هدفمند، سرمایه‌گذاری کلان و تمرکز بر رشته‌های خاص، فاصله قابل توجهی با سایر کشورها از جمله ایران ایجاد کرده‌اند. همچنین، کشورهای هم‌تراز ایران نظیر قزاقستان و ازبکستان نیز از طریق اصلاحات ساختاری در حال ارتقای جایگاه خود هستند. استمرار این روند در ایران نیازمند تنوع‌بخشی به رشته‌های مدال‌آور، توسعه زیرساخت‌ها و بازنگری در سیاست‌های راهبردی ورزش قهرمانی است.

کلیدواژه‌ها: المپیک تابستانی، ایران، تحلیل عملکرد، کشورهای آسیایی، توسعه ورزش قهرمانی

^۱ - دانشیار مدیریت ورزشی، پژوهشگاه تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، تهران، ایران.

^۲ - دکتری مدیریت ورزش، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران. (نویسنده مسئول)

Email: Fatemeh.saeedi88@yahoo.com

^۳ - دانشیار مدیریت ورزشی، پژوهشگاه تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، تهران، ایران.

مقدمه

از زمان برگزاری نخستین دوره بازی‌های المپیک مدرن در یونان در سال ۱۸۹۶، توجه عمومی به این رویداد به‌طور فزاینده‌ای افزایش یافته است. روح اولیه این بازی‌ها بر پایه رقابت فردی بنا شده بود، اما به‌مرور زمان ماهیت آن به رقابتی میان ملت‌ها تغییر یافت (لینز، گومز، دی‌ملو و دی‌ملو، ۲۰۰۳). هر کشور شرکت‌کننده برای دستیابی به جایگاهی بهتر در جدول مدال‌ها تلاش می‌کند، با این حال توانایی کشورها برای کسب عملکرد برتر تفاوت چشمگیری با یکدیگر دارد (لی، لی، زی و لیانگ، ۲۰۱۵).

هر چهار سال یک‌بار، با آغاز بازی‌های المپیک، موجی از نگرانی، انتقاد و سرزنش به‌خاطر عملکرد ضعیف کشورها شکل می‌گیرد. برای مثال، پس از المپیک بارسلونا، روزنامه نیویورک تایمز ۳ تیتراژ با وجود ۱۰۸ مدال، عملکرد آمریکا متوسط ارزیابی شد^۱ به این موضوع پرداخت. در سال ۱۹۹۶، تیم‌های روزنامه‌های بریتانیایی خبر از «شرم المپیک» بابت تعداد مدال‌های پایین^۲ و «خطر جاماندن بریتانیا از خط شروع» می‌دادند. در کشورهایی مانند مکزیک، ژاپن، سنگاپور، کلمبیا و مصر نیز، پایین بودن تعداد مدال‌ها نسبت به انتظارها، موجب بازنگری و تحلیل‌های انتقادی در سطح ملی شد. بعد از المپیک سیدنی، روزنامه گلوب اند میل ۴ در کانادا نوشت: «ترس‌های المپیک کانادا به واقعیت پیوست؛ با وجود برخی لحظات درخشان، ورزشکاران نه‌تنها مدال‌های کمتری کسب کردند، بلکه از سطح انتظار خود و کشورشان پایین‌تر ظاهر شدند» (برنارد و باس، ۲۰۰۴).

بسیاری از دولت‌ها برای افزایش توان رقابت ورزشکاران نخبه خود در رقابت‌های بین‌المللی، به‌ویژه بازی‌های المپیک، حمایت‌های مالی گسترده‌ای ارائه می‌دهند. برای نمونه، آلمان صدها میلیون دلار صرف تأسیس مدارس کرده است که هدف آن‌ها شناسایی و پرورش استعدادها و ورزشی نخبه است. چین نیز به‌طور خاص در رشته‌هایی که کشورهای غربی کمتر به آن‌ها توجه دارند، در زمینه استعدادیابی و آموزش مربیان سرمایه‌گذاری می‌کند. استرالیا نیز پس از ناکامی در کسب حتی یک مدال طلا در بازی‌های المپیک تابستانی ۱۹۷۶، راهبرد مشابهی را آغاز کرد. ژاپن در سال ۲۰۰۰ با صرف ۱۸۵ میلیون دلار، یک مرکز ملی تمرینی تأسیس کرد و از سال ۲۰۰۳ به بعد، سالانه حدود ۵ میلیون دلار به ورزشکارانی که شانس کسب مدال داشتند، اختصاص داد (جانسون، ۲۰۰۸). همچنین، دولت فدرال و ایالت‌های سوئیس مجموعاً حدود ۳۵ میلیون دلار در سال به کمیته ملی المپیک این کشور، موسوم به «سوئیس المپیک ۷»، به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم کمک مالی می‌کنند. این حمایت‌ها با هدف مشخص «قرار گرفتن در میان ۸ کشور برتر در بازی‌های زمستانی و ۲۵ کشور برتر در بازی‌های تابستانی» صورت می‌گیرد (سوئیس المپیک، ۲۰۱۰). دولت کانادا از طریق نهاد ورزش کانادا ۸۱ سه برنامه اصلی شامل برنامه حمایت ورزشی، برنامه میزبانی رویدادها و برنامه کمک‌هزینه به ورزشکاران

- ۱ . Lins, Gomes, de Mello & de Mello
- ۲ . Lei, Li, Xie & Liang
- ۳ . New York Times
- ۴ . Globe and Mail
- ۵ . Bernard & Busse
- ۶ . Johnson
- ۷ . Swiss Olympic
- ۸ . Sport Canad

تحلیل عملکرد کاروان ورزشی ایران در ادوار المپیک تابستانی (۲۰۲۴-۱۹۴۸) و مقایسه با کشورهای...

را برای پرورش و حمایت از ورزشکاران نخبه اجرا می‌کند. در سال ۲۰۰۷-۲۰۰۸، مجموع حمایت مالی اختصاص یافته به این برنامه‌ها به ۱۲۰ میلیون دلار کانادا رسید. افزون بر آن، در فاصله سال‌های ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۰، دولت کانادا ۱۱۰ میلیون دلار دیگر برای اجرای برنامه‌ای تحت عنوان "تصاحب سکو" هزینه کرد؛ برنامه‌ای که به‌طور ویژه برای ارتقاء عملکرد ورزشکاران کانادایی در المپیک زمستانی ۲۰۱۰ و نکوور طراحی شده بود (هامفریس، جانسون، میسون و وایتهد، ۲۰۱۸). بنابراین، در سال‌های اخیر، دولت‌ها سرمایه‌گذاری‌های قابل توجهی در حوزه ورزش قهرمانی انجام داده‌اند و بخش عمده‌ای از این هزینه‌ها به رقابت‌های بزرگ بین‌المللی، به‌ویژه بازی‌های المپیک، اختصاص یافته است. کشورهای شرکت‌کننده در این رویداد جهانی، در بازه‌ای چهار ساله میان دو دوره المپیک، با تدوین و اجرای برنامه‌های بلندمدت، میان‌مدت و کوتاه‌مدت، در پی کسب بهترین نتایج ممکن هستند. در این میان، ارزیابی عملکرد کاروان‌های ورزشی در هر دوره از بازی‌ها، می‌تواند به شناسایی دقیق نقاط قوت و ضعف تیم‌ها کمک کرده و به‌تبع آن، مسیر اصلاح و بهینه‌سازی فعالیت‌های فدراسیون‌ها و نهادهای ذی‌ربط را هموار سازد. چنین ارزیابی‌هایی، ابزار مؤثری در اختیار مدیران، برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران ورزش قرار می‌دهد تا با اتخاذ راهبردهای مبتنی بر شواهد، زمینه حضور موفق‌تر در دوره‌های آتی بازی‌های المپیک را فراهم آورند (زارعیان، الهی، سجادی و قاضی زاهدی، ۱۳۹۴).

عملکرد ورزشی در سطح ملی به مجموعه‌ای از نتایج قابل اندازه‌گیری در رویدادهای بین‌المللی نظیر بازی‌های المپیک اشاره دارد که معمولاً از طریق تعداد مدال‌های کسب‌شده، بهبود جایگاه کشور در جدول نهایی رده‌بندی، میزان سهمیه‌های کسب‌شده و توسعه رشته‌های ورزشی گوناگون سنجیده می‌شود (شیبلی و بینگهام^۲، ۲۰۱۳). در این راستا، شاخص‌های کمی گوناگونی برای ارزیابی عملکرد المپیکی کشورها پیشنهاد شده است که از جمله مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به تعداد کل مدال‌ها، تعداد مدال‌های طلا به‌عنوان شاخص اصلی رتبه‌بندی، نسبت مدال‌ها به تعداد ورزشکاران اعزامی، مدال به ازای هر میلیون نفر جمعیت و مدال به ازای هر واحد تولید ناخالص داخلی (GDP) اشاره کرد (برنارد و باس، ۲۰۰۴؛ جانسون و علی^۳، ۲۰۰۰). برخی پژوهش‌ها به وزن‌دهی متفاوت به نوع مدال نیز تأکید داشته‌اند؛ به‌عنوان مثال، مدال طلا معمولاً ارزشی بیشتر نسبت به نقره و برنز دارد و این تمایز در مدلسازی‌های مختلف مورد استفاده قرار گرفته است (جیانگ، ما و هانگ^۴، ۲۰۱۰). از آنجا که بازی‌های المپیک نماد رقابت میان ملت‌هاست، بسیاری از محققان عملکرد ورزشی را به‌مثابه بازتابی از توان اقتصادی، ساختار سازمانی ورزش، کیفیت آموزش و سرمایه‌گذاری دولت‌ها در ورزش قهرمانی می‌دانند (آندرف^۵، ۲۰۱۳).

با توجه به اهمیت تحلیل عملکرد کشورها در بازی‌های المپیک، مطالعات متعددی در سال‌های اخیر انجام شده است. این پژوهش‌ها تلاش کرده‌اند، عملکرد کشورهای مختلف را در ادوار المپیک بررسی و مقایسه کنند. در همین راستا چتین‌کایا، پکر و کووتلی^۶ (۲۰۲۴) در پژوهشی با عنوان تحلیل عملکرد کشورها در بازی‌های المپیک با استفاده از

۱ . Humphreys, Johnson, Mason & Whitehead

۲ . Shibli & Bingham

۳ . Johnson & Ali

۴ . Jiang, Ma & Huang

۵ . Andreff

۶ . Cetinkaya, Peker & Kuvvetli

خوشه‌بندی و درخت تصمیم، نشان دادند که کشورهای نظیر چین، بریتانیا، ژاپن، کمیته المپیک روسیه و ایالات متحده در خوشه عملکرد بالا قرار دارند و ویژگی‌هایی همچون جمعیت بالا، درآمد سرانه بیشتر و شاخص سلامت بالاتر نقش معناداری در موفقیت این کشورها ایفا می‌کند. شاشا، نواز عباسی و سهیل^۱ (۲۰۲۲) در پژوهشی با عنوان ارزیابی عملکرد المپیک کشورهای در ارتباط با عوامل اقتصادی، جمعیتی، جغرافیایی و اجتماعی نشان دادند که عواملی چون نرخ تورم در کشورهای با عملکرد متوسط، جمعیت فعال اقتصادی در تمام سطوح عملکردی و طبقه‌بندی درآمدی کشورها تأثیر معناداری بر رتبه‌بندی مدالی دارند. در مقابل، عواملی نظیر اندازه تولید ناخالص داخلی^۲ (GDP)، رتبه فساد، تعداد ورزشکاران و ویژگی‌های توپوگرافی کشورها تأثیری بر عملکرد مدالی نداشتند. همچنین، کشورهای با دمای هوای بالا به طور کلی عملکرد ضعیف‌تری در المپیک دارند. وو، لیانگ و یانگ^۳ (۲۰۰۹) در پژوهشی با عنوان دستاورد و الگوبرداری از عملکرد کشورها در بازی‌های المپیک تابستانی به ارزیابی عملکرد کشورها در شش دوره المپیک تابستانی پرداختند. در این مطالعه، دو شاخص ورودی شامل تولید ناخالص داخلی سرانه^۴ و جمعیت و سه شاخص خروجی شامل تعداد مدال‌های طلا، نقره و برنز در نظر گرفته شد. داماسک^۵ (۲۰۰۶) در پژوهشی با عنوان مقایسه بازی‌های المپیک با ملاک مدال‌ها، نتایج کشورهای مدال‌آور را در بازی‌های المپیک ارزیابی و به این نتیجه رسید که سهم زیادی از مجموع مدال‌های بازی‌های المپیک به کشورهای آمریکا و روسیه تعلق دارد. زارعی محمودآبادی و رضوی (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان ارزیابی کارآیی فدراسیون‌های ورزشی ایران در بازی‌های المپیک ریو ۲۰۱۶ به بررسی عملکرد ۱۴ فدراسیون ورزشی راه‌یافته به المپیک پرداختند. در این مطالعه، شاخص میزان اعتبارات اختصاص‌یافته به عنوان ورودی و شاخص‌های سهمیه‌های کسب‌شده و تعداد مدال‌های طلا، نقره و برنز به عنوان خروجی‌های مدل در نظر گرفته شدند. نتایج پژوهش نشان داد که فدراسیون‌های وزنه‌برداری، دوومیدانی و کشتی بالاترین کارآیی را در این دوره داشته‌اند. زارعیان، کردی، رحیمی و رضایی (۱۳۹۷) در پژوهشی به تحلیل عملکرد کاروان ورزشی ایران در بازی‌های المپیک ۲۰۱۶ ریودوژانیرو پرداختند. یافته‌های این مطالعه نشان داد که عملکرد کاروان ایران در رشته‌هایی مانند وزنه‌برداری، کشتی آزاد، شمشیربازی و والیبال مطلوب ارزیابی شده است، در حالی که در رشته‌هایی نظیر تکواندو، بوکس، تیراندازی با تفنگ، تیروکمان، جودو و دوومیدانی، عملکرد مناسبی مشاهده نشده است. همچنین، رشته‌هایی چون تنیس روی میز، دوچرخه‌سواری و شنا از جمله رشته‌هایی بودند که به دلیل ضعف ساختاری و سابقه عملکرد، امید چندانی به کسب موفقیت در آن‌ها وجود نداشت. عیدی، رضائی‌نژاد و دستوم (۱۳۹۷) در پژوهشی با مقایسه عملکرد ایران در المپیک‌های تابستانی با کشورهای قاره‌های آسیا، آفریقا و آمریکای مرکزی و جنوبی نشان دادند که ایران از سال ۱۹۴۸ تا ۲۰۰۴ به ترتیب ۰/۰۹، ۰/۰۴ و ۰/۱۶ درصد از کل مدال‌های توزیع‌شده در این قاره‌ها را کسب کرده است. بیشترین نرخ موفقیت ایران مربوط به رشته‌های کشتی، وزنه‌برداری و تکواندو بوده است. عملکرد ایران در ادوار شانزدهم، نوزدهم و سی‌ام المپیک جهش داشته و در سایر دوره‌ها با روندی نزولی همراه بوده است. ضعیف‌ترین عملکرد ایران از نظر توزیع مدال و کارایی نسبی در سه دوره

۱ . Shasha, Nawaz Abbasi & Sohail

۲ . Gross Domestic Product

۳ . Wu, Liang & Yang

۴ . GDP per capita

۵ . Damask

تحلیل عملکرد کاروان ورزشی ایران در ادوار المپیک تابستانی (۲۰۲۴-۱۹۴۸) و مقایسه با کشورهای...

۱۹۸۸ تا ۱۹۹۶ ثبت شده و در المپیک ۲۰۰۸ پکن نیز پایین‌ترین رتبه‌ها را در سطح جهانی و قاره‌ای کسب کرده است. در مقابل، در المپیک ۲۰۱۲ لندن، ایران از نظر کارایی نسبی بهترین عملکرد تاریخی خود را تجربه کرده و در رده دوم جهان قرار گرفته است. میانگین رتبه ایران در تمامی دوره‌های المپیک در سطح جهانی ۲۶/۳۱، آسیا ۳۳/۴، آفریقا ۵۶/۲ و آمریکای مرکزی و جنوبی ۴۰/۳ بوده است. زنجیرچی، خطیبی عقدا و پیمان‌فر (۱۳۹۴) در ارزیابی کارایی ۶۴ ساله کاروان ورزشی ایران در بازی‌های المپیک نشان دادند که عملکرد کاروان ایران تنها در بازی‌های المپیک سال ۱۹۵۶ کارا و در سایر سال‌ها ناکارا بوده است. همچنین یافته‌ها نشان داد کاروان ورزشی ایران در المپیک ۱۹۶۴ لندن کمترین کارایی را داشته است. عیدی، عباسی، نظری، عیدی‌پور و سوری (۱۳۹۳) در پژوهشی با ارزیابی عملکرد ورزشکاران ایران در بازی‌های المپیک تابستانی از ۱۹۴۸ تا ۲۰۱۲ نشان دادند که بالاترین میانگین رتبه مدالی به رشته‌های تکواندو، کشتی و وزنه‌برداری تعلق دارد. همچنین مشخص شد که به جز یک مدال نقره در دو و میدانی، سایر مدال‌ها در این بازه زمانی در رشته‌های انفرادی کسب شده‌اند و ایران در رشته‌های تیمی موفق به کسب مدال نشده است. یافته‌ها حاکی از وجود رابطه معنادار بین تعداد مدال‌های کسب‌شده و جنسیت ورزشکاران مرد بوده، اما چنین رابطه‌ای در میان ورزشکاران زن مشاهده نشد. بهرامی و عسگری (۱۳۹۳) نیز در مطالعه‌ای به بررسی رابطه بین عملکرد کشورها در رویدادهای چندورزشی و عملکرد آن‌ها در بازی‌های المپیک پرداختند. نتایج نشان داد که رابطه مثبت و معناداری بین تعداد مدال‌های کسب‌شده در المپیک‌های پیشین و المپیک‌های آتی وجود دارد. همچنین، در بازی‌های آسیایی و قاره آمریکا، این رابطه نیز معنادار بوده است، اما در قاره آفریقا، رابطه معناداری میان مدال‌های رویدادهای منطقه‌ای و المپیک مشاهده نشد.

با وجود انجام مطالعات گسترده در زمینه تحلیل عملکرد کشورهای مختلف در بازی‌های المپیک، بسیاری از این پژوهش‌ها صرفاً بر رتبه‌بندی کشورها بر اساس تعداد مدال‌ها متمرکز بوده‌اند یا صرفاً به بررسی عوامل اقتصادی و جمعیتی پرداخته‌اند. در مقابل، بخش قابل توجهی از مطالعات داخلی نیز فاقد رویکرد مقایسه‌ای با سایر کشورهای آسیایی بوده و عمدتاً به توصیف عملکرد ایران در یک یا چند دوره خاص بسنده کرده‌اند. تاکنون پژوهشی نظام‌مند که عملکرد کاروان ورزشی ایران را در بازه‌های بلندمدت (۱۹۴۸ تا ۲۰۲۴) با استفاده از شاخص‌های ترکیبی و به‌صورت تطبیقی با کشورهای منتخب آسیایی تحلیل کرده باشد، انجام نشده است. این خلأ پژوهشی، ضرورت انجام مطالعه‌ای جامع را آشکار می‌سازد که نه تنها روند تاریخی عملکرد ایران را بررسی کند، بلکه آن را در چارچوب منطقه‌ای تحلیل کرده و مبنایی برای سیاست‌گذاری علمی در حوزه ورزش قهرمانی فراهم آورد.

در این میان، بررسی عملکرد ایران در بازی‌های المپیک، به‌عنوان یکی از کشورهای فعال منطقه، می‌تواند نمونه‌ای مناسب برای تحلیل این خلأ پژوهشی باشد. جمهوری اسلامی ایران از سال ۱۹۴۸ میلادی با اعزام کاروان ورزشی به بازی‌های المپیک لندن، به‌طور رسمی وارد این آوردگاه جهانی شد. از آن زمان تاکنون، ایران در ۱۸ دوره المپیک تابستانی حضور داشته و به‌رغم چالش‌های سیاسی، اقتصادی و محدودیت‌های ساختاری، توانسته است در اغلب دوره‌ها به مدال‌آوری دست یابد. نقطه عطف این حضور، المپیک ۲۰۱۲ لندن بود که با کسب ۱۳ مدال (۷ طلا، ۵ نقره، ۱ برنز)، یکی از موفق‌ترین دوره‌های تاریخ ورزش کشور رقم خورد. در طول این بازه زمانی، شاخص‌های گوناگونی همچون تعداد ورزشکاران اعزامی، رشته‌های تحت پوشش، تنوع مدال‌آوری و رتبه جهانی کشور دستخوش تغییر شده‌اند.

با این حال، بررسی علمی و منسجمی از عملکرد کاروان ورزشی ایران در طول بیش از ۷۰ سال حضور در المپیک صورت نگرفته است. همین خلأ، ضرورت انجام پژوهشی تحلیلی و مبتنی بر داده‌های آماری را برجسته می‌سازد. این پژوهش، فراتر از یک مرور تاریخی صرف، می‌تواند بستر مناسبی برای شناخت الگوهای موفقیت و شکست در ورزش قهرمانی کشور فراهم سازد. بررسی روندهای مدال‌آوری، ترکیب ورزشکاران، رشته‌های مدال‌آور و شاخص‌های عملکردی دیگر، فرصت مناسبی را برای شناسایی نقاط ضعف و قوت ساختارهای مدیریتی، آموزشی و حمایتی ورزش کشور مهیا می‌کند. این شناخت، می‌تواند به‌عنوان زیربنای علمی و تجربی برنامه‌ریزی‌های راهبردی آینده در سطح کلان عمل کند و تصمیم‌سازی مبتنی بر داده را جایگزین شیوه‌های سنتی و سلیقه‌ای در سیاست‌گذاری ورزشی نماید. در این میان، مسئولان و نهادهای متولی ورزش کشور برای تدوین سیاست‌ها، تخصیص منابع، انتخاب رشته‌های هدف و طراحی برنامه‌های آمادگی، نیازمند اطلاعات دقیق و تحلیل‌های جامع هستند. پژوهشی که بتواند عملکرد ایران در المپیک‌ها را به‌صورت تطبیقی، آماری بررسی کند، پاسخی به این نیاز ضروری خواهد بود و موجب ارتقای سطح تصمیم‌گیری و بهره‌وری در نظام ورزش قهرمانی خواهد شد. بر این اساس، هدف اصلی پژوهش حاضر، تحلیل عملکرد کاروان ورزشی جمهوری اسلامی ایران در ادوار مختلف بازی‌های المپیک تابستانی از سال ۱۹۴۸ تا ۲۰۲۴ و مقایسه آن با کشورهای منتخب آسیایی است. در این راستا، تلاش می‌شود با استفاده از شاخص‌های کمی عملکرد ورزشی، روند مدال‌آوری، کارایی و جایگاه ایران در مقایسه با کشورهای منتخب آسیایی بررسی شود. نتایج این پژوهش می‌تواند تصویری دقیق‌تر از وضعیت ورزش قهرمانی کشور ارائه دهد و بستری برای تدوین سیاست‌های راهبردی مبتنی بر داده در حوزه توسعه ورزش قهرمانی فراهم سازد.

روش‌شناسی

در این پژوهش، با هدف ارزیابی روند عملکرد کاروان ورزشی ایران در ادوار المپیک تابستانی از سال ۱۹۴۸ تا ۲۰۲۴ و مقایسه تطبیقی آن با کشورهای منتخب آسیایی، رویکردی توصیفی-تحلیلی و مبتنی بر روش‌های کمی اتخاذ شده است. این روش‌شناسی، با تکیه بر تحلیل داده‌های تاریخی و آماری، تلاش دارد تا تصویری دقیق، منسجم و نظام‌مند از وضعیت ایران در عرصه ورزش قهرمانی بین‌المللی ارائه دهد. در گام نخست، با توجه به اهداف پژوهش، ۱۲ کشور آسیایی به‌عنوان نمونه‌های مقایسه‌ای انتخاب شدند. انتخاب این کشورها بر اساس معیارهایی نظیر سابقه حضور در المپیک، عملکرد در جدول مدال‌ها، وضعیت توسعه‌یافتگی ورزشی، و تنوع جغرافیایی و فرهنگی در قاره آسیا صورت گرفته است. کشورهایی که در این پژوهش مورد بررسی قرار گرفته‌اند شامل: چین، ژاپن، کره جنوبی، کره شمالی، هند، چین تایپه، ازبکستان، قزاقستان، تایلند، مالزی، فیلیپین و اندونزی هستند. این کشورها طی چند دهه اخیر در سطوح مختلف عملکردی در المپیک حضور داشته‌اند و تحلیل آن‌ها می‌تواند شواهد معناداری در مقایسه با ایران ارائه دهد.

برای سنجش و تحلیل عملکرد کاروان‌های ورزشی، مجموعه‌ای از شاخص‌های کمی استخراج و انتخاب شده‌اند که مبتنی بر مبانی نظری، مطالعات کتابخانه‌ای (کتاب و مقالات فارسی و لاتین)، گزارش‌های رسمی و تجربیات پژوهش‌های مشابه طراحی شده‌اند. مهم‌ترین شاخص‌های به‌کاررفته در این پژوهش عبارتند از: رتبه در جدول مدال‌ها، تعداد مدال‌های طلا، تعداد کل مدال‌ها (طلا، نقره و برنز)، تعداد ورزشکاران اعزامی، تعداد رشته‌های ورزشی مدال‌آور و

تحلیل عملکرد کاروان ورزشی ایران در ادوار المپیک تابستانی (۲۰۲۴-۱۹۴۸) و مقایسه با کشورهای...

نسبت مدال به ورزشکار. این شاخص‌ها نمایانگر میزان موفقیت، گستره مشارکت، و بهره‌وری کاروان‌های ملی در بازی‌های المپیک هستند.

داده‌های پژوهش از منابع معتبر بین‌المللی و رسمی گردآوری شده‌اند. اطلاعات مربوط به شاخص‌های عملکردی کشورها در المپیک‌های تابستانی، از جمله جدول مدال‌ها، تعداد ورزشکاران، رشته‌های مدال‌آور و سایر آمارهای مرتبط، از وب‌سایت کمیته بین‌المللی المپیک (IOC)، کمیته ملی المپیک کشورها، فدراسیون‌های جهانی ورزشی و پایگاه‌های آماری معتبر ورزشی جمع‌آوری شده است. پس از گردآوری داده‌ها، تحلیل آن‌ها با استفاده از آمار توصیفی شامل میانگین، درصد، نمودارهای میله‌ای و خطی و جداول مقایسه‌ای انجام گرفته است. ابزار اصلی تحلیل داده‌ها نرم‌افزار اکسل^۱ بوده که با توجه به ماهیت داده‌ها، امکان تجسم مناسب و تحلیل دقیق‌تری از الگوهای عملکردی کشورها را فراهم کرده است.

یافته‌ها

به‌منظور تحلیل روند عملکرد کاروان ورزشی جمهوری اسلامی ایران در بازی‌های المپیک تابستانی طی سال‌های ۱۹۴۸ تا ۲۰۲۴، داده‌های مرتبط با تعداد ورزشکاران، تنوع رشته‌های اعزامی، تعداد مدال‌های کسب شده (طلا، نقره و برنز)، و رتبه جهانی گردآوری و تحلیل شد. جدول (۱) اطلاعات مربوط به حضور کاروان ورزشی جمهوری اسلامی ایران در ۱۸ دوره از بازی‌های المپیک تابستانی در بازه زمانی ۱۹۴۸ تا ۲۰۲۴ را ارائه می‌دهد. ایران برای نخستین بار در المپیک لندن ۱۹۴۸ شرکت کرد و در ۱۸ دوره حضور داشته و در دو دوره (۱۹۸۰ مسکو و ۱۹۸۴ لس‌آنجلس) غایب بوده است. طی این دوره‌ها، تعداد کشورهای شرکت‌کننده در المپیک از ۵۹ کشور در سال ۱۹۴۸ به ۲۰۶ کشور در المپیک ۲۰۲۴ پاریس افزایش یافته است که نشان‌دهنده رشد گسترده مشارکت جهانی در این رویداد ورزشی است. از سوی دیگر، حضور ورزشکاران ایرانی نیز به‌مرور رشد چشمگیری داشته است؛ به‌طوری‌که از ۳۴ ورزشکار در نخستین حضور به ۶۶ نفر در المپیک توکیو ۲۰۲۰ رسیده است. همچنین، تنوع رشته‌های ورزشی که ایران در آن‌ها شرکت کرده نیز از ۵ رشته در سال ۱۹۴۸ به ۱۴ رشته در سال ۲۰۲۴ افزایش یافته است.

جدول (۱). عملکرد کاروان‌های ورزشی ایران در بازی‌های المپیک (۱۹۴۸-۲۰۲۴)

ردیف	سال	میزبان	تعداد کتورها	تعداد رشته‌های ورزشی							
				طلا	نقره	برنز	جمعیت	تعداد ورزشکاران	تعداد رشته‌های ورزشی	رشته‌های مدال‌آور	
۱	۱۹۴۸	لندن (انگلستان)	۵۹	۰	۰	۱	۱	۳۴	۲۷	۵	۱
۲	۱۹۵۲	هلسینکی (فنلاند)	۶۹	۰	۳	۴	۷	۳۰	۲۲	۴	۲
۳	۱۹۵۶	ملبورن (استرالیا)	۷۲	۲	۲	۱	۵	۱۴	۱۷	۳	۲
۴	۱۹۶۰	رم (ایتالیا)	۸۳	۰	۱	۳	۴	۲۷	۲۵	۶	۲
۵	۱۹۶۴	توکیو (ژاپن)	۹۳	۰	۰	۲	۲	۳۴	۵۸	۹	۱

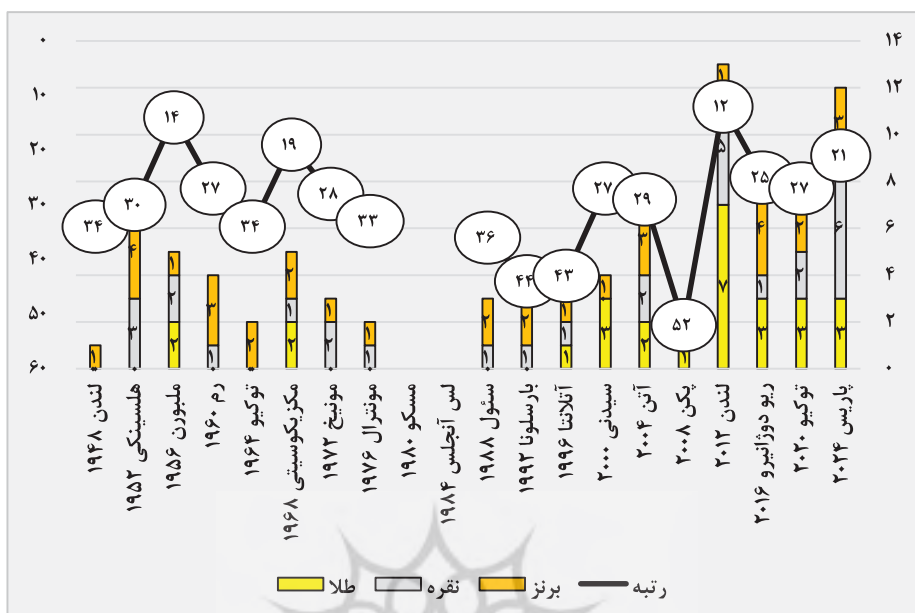
^۱. Excel

۶	۱۹۶۸	مکزیکوسیتی (مکزیک)	۱۱۲	۲۴	۲	۱	۲	۵	۱۹	۱۴	۴	۲
۷	۱۹۷۲	مونخ (آلمان)	۱۲۱	۲۸	۰	۲	۱	۳	۲۸	۵۱	۸	۲
۸	۱۹۷۶	مونترال (کانادا)	۹۲	۲۷	۰	۱	۱	۲	۳۳	۸۱	۱۰	۲
۹	۱۹۸۰	مسکو (روسیه)	۸۰	۲۷	در این دوره از بازی‌ها شرکت نکردند							
۱۰	۱۹۸۴	لس آنجلس (آمریکا)	۱۴۰	۲۹								
۱۱	۱۹۸۸	سئول (کره جنوبی)	۱۵۹	۳۱	۰	۱	۲	۱	۳۶	۳۸	۵	۱
۱۲	۱۹۹۲	بارسلون (اسپانیا)	۱۶۹	۳۴	۰	۱	۲	۳	۴۴	۴۰	۸	۱
۱۳	۱۹۹۶	آتلانتا (آمریکا)	۱۹۷	۳۱	۱	۱	۱	۳	۴۳	۱۹	۷	۱
۱۴	۲۰۰۰	سیدنی (استرالیا)	۱۹۹	۳۴	۳	۰	۱	۴	۲۷	۳۵	۸	۳
۱۵	۲۰۰۴	آتن (یونان)	۲۰۱	۳۴	۲	۲	۳	۶	۲۹	۳۸	۱۰	۳
۱۶	۲۰۰۸	پکن (چین)	۲۰۴	۳۵	۱	۱	۰	۲	۵۲	۵۴	۱۲	۲
۱۷	۲۰۱۲	لندن (انگلستان)	۲۰۴	۳۰	۷	۵	۱	۱۳	۱۲	۵۳	۱۰	۴
۱۸	۲۰۱۶	ریودژانیرو (برزیل)	۲۰۷	۳۳	۳	۱	۴	۸	۲۵	۶۳	۱۶	۴
۱۹	۲۰۲۰	توکیو (ژاپن)	۲۰۵	۳۳	۳	۲	۲	۷	۲۷	۶۶	۱۷	۵
۲۰	۲۰۲۴	پاریس (فرانسه)	۲۰۶	۳۲	۳	۶	۳	۱۲	۲۱	۴۱	۱۴	۳

به‌منظور تبیین دقیق‌تر روند تغییرات عملکرد ایران در دوره‌های مختلف، شکل (۱) روند تعداد مدال‌ها (طلا، نقره، برنز) و تغییرات رتبه جهانی را به تصویر می‌کشد. همان‌گونه که مشاهده می‌شود، تعداد مدال‌های کسب‌شده در هر دوره دارای نوسانات قابل توجهی بوده است. بیشترین تعداد مدال‌ها مربوط به المپیک ۲۰۱۲ لندن است که کاروان ایران با کسب مجموعاً ۱۳ مدال موفق به ثبت بهترین عملکرد خود از نظر تعداد مدال و نیز جایگاه جهانی (رتبه ۱۲ در میان ۲۰۴ کشور) شده است. پس از آن، در المپیک ۲۰۲۴ پاریس نیز با کسب ۱۲ مدال، یکی از موفق‌ترین دوره‌های حضور ایران رقم خورده است. از دیگر دوره‌های موفق می‌توان به بازی‌های المپیک ۲۰۲۴ پاریس، ۲۰۱۶ ریو اشاره کرد که ایران در آن‌ها به نتایج قابل توجهی دست یافته است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

تحلیل عملکرد کاروان ورزشی ایران در ادوار المپیک تابستانی (۲۰۲۴-۱۹۴۸) و مقایسه با کشورهای...

شکل (۱). مقایسه تعداد مدال‌ها (طلا، نقره، برنز) و رتبه کاروان ورزشی ایران در بازی‌های المپیک تابستانی (۱۹۴۸ تا ۲۰۲۴) برای بررسی کارایی کاروان ورزشی ایران در بازی‌های المپیک تابستانی از سال ۱۹۴۸ تا ۲۰۲۴، سه شاخص شامل «کارایی بر اساس رتبه»، «کارایی بر اساس مجموع مدال‌ها» و «کارایی بر اساس مدال طلا» محاسبه شده‌اند. مقادیر این شاخص‌ها را در ۱۸ دوره حضور ایران در المپیک نشان می‌دهد. در این تحلیل، برای هر دوره، ضریب کارایی به صورت نسبت مقدار شاخص (مانند تعداد مدال یا رتبه) به تعداد ورزشکاران اعزامی محاسبه شده است. به طور مشخص، فرمول کلی ضریب کارایی به صورت زیر است.

$$\text{ضریب کارایی} = \frac{\text{مجموع مدال‌ها} / \text{رتبه} / \text{مدال طلا}}{\text{تعداد ورزشکاران}} \times 100$$

مرور داده‌های جدول (۲) نشان می‌دهد که کارایی ایران در این ادوار نوسانات چشم‌گیری داشته است؛ به طوری که اوج عملکرد در المپیک لندن ۲۰۱۲ با شاخص ۴/۴۲ در رتبه و ۰/۱۳۲ در مدال طلا رقم خورده و موفق‌ترین دوره از نظر کیفی و کمی محسوب می‌شود. در سال‌های اخیر، به‌ویژه از ۲۰۱۲ به بعد، شاخص‌های کارایی ایران با وجود تغییرات اندک، حالت نسبتاً پائینی داشته‌اند. این مقادیر برای هر یک از سه شاخص در جدول تفکیک شده و برای هر دوره به صورت جداگانه ارائه شده است.

جدول (۲). تحلیل کارایی کاروان ورزشی ایران در المپیک‌های تابستانی (۱۹۴۸-۲۰۲۴)

ردیف	سال	میزبان	کارایی بر اساس رتبه	کارایی بر اساس مجموع مدال	کارایی بر اساس مدال طلا
۱	۱۹۴۸	لندن (انگلستان)	۱/۰۶	۰/۰۲۸	۰
۲	۱۹۵۲	هلسینکی (فنلاند)	۰/۷۳	۰/۳۱۸	۰
۳	۱۹۵۶	ملبورن (استرالیا)	۱/۲۱	۰/۲۹۴	۰/۱۱۸
۴	۱۹۶۰	رم (ایتالیا)	۰/۸۵	۰/۱۷۴	۰
۵	۱۹۶۴	توکیو (ژاپن)	۱/۸۵	۰/۰۳۲	۰
۶	۱۹۶۸	مکزیکوسیتی (مکزیک)	۰/۷۴	۰/۳۵۷	۰/۱۴۳
۷	۱۹۷۲	مونخ (آلمان)	۱/۷۹	۰/۰۶۰	۰
۸	۱۹۷۶	مونترال (کانادا)	۲/۶۱	۰/۰۲۳	۰
۹	۱۹۸۸	سنول (کره جنوبی)	۰/۷۵	۰/۰۳۷	۰
۱۰	۱۹۹۲	بارسلون (اسپانیا)	۰/۹۱	۰/۰۷۵	۰
۱۱	۱۹۹۶	آتلانتا (آمریکا)	۰/۴۲	۰/۱۶۷	۰/۰۵۶
۱۲	۲۰۰۰	سیدنی (استرالیا)	۱/۳۰	۰/۱۱۴	۰/۰۸۶
۱۳	۲۰۰۴	آتن (یونان)	۱/۳۱	۰/۱۵۸	۰/۰۵۳
۱۴	۲۰۰۸	پکن (چین)	۱/۰۶	۰/۰۳۶	۰/۰۱۸
۱۵	۲۰۱۲	لندن (انگلستان)	۴/۴۲	۰/۲۴۵	۰/۱۳۲
۱۶	۲۰۱۶	ریودوژانیرو (برزیل)	۲/۶۳	۰/۱۲۷	۰/۰۴۸
۱۷	۲۰۲۰	توکیو (ژاپن)	۲/۴۱	۰/۱۰۸	۰/۰۴۶
۱۸	۲۰۲۴	پاریس (فرانسه)	۱/۹۵	۰/۲۹۳	۰/۰۷۳

به منظور تحلیل عمیق تر روندهای تاریخی و شناسایی نقاط عطف در عملکرد ایران، بازه زمانی حضور ایران در بازی‌های المپیک به چهار دوره متمایز تقسیم شده است. در دوره آغازین (۱۹۴۸-۱۹۷۲)، ایران با اعزام ۲۱۴ ورزشکار به ۷ دوره، ۲۷ مدال کسب کرد. در دوره پس از انقلاب (۱۹۷۶-۱۹۹۶)، با وجود دو دوره غیبت، عملکرد کاهش یافت و تنها ۱۲ مدال حاصل شد. در دوره رشد و شکوفایی (۲۰۰۰-۲۰۱۲)، با ۱۸۰ ورزشکار، ۲۶ مدال (۱۳ طلا) کسب شد که نقطه عطفی در تاریخ ورزش ایران به‌شمار می‌رود. در دوره ثبات نسبی (۲۰۱۶-۲۰۲۴)، عملکرد تثبیت شد و با ۱۷۰ ورزشکار، ۲۷ مدال به‌دست آمد.

جدول (۳). تحلیل عملکرد کاروان ورزشی ایران در بازی‌های المپیک بر اساس چهار دوره تاریخی (۱۹۴۸-۲۰۲۴)

دوره	سال‌ها	تعداد دوره	تعداد ورزشکاران	برنز	نقره	طلا	مجموع
دوره آغازین	۱۹۴۸-۱۹۷۲	۷	۲۱۴	۱۴	۹	۴	۲۷
پس از انقلاب	۱۹۷۶-۱۹۹۶	۶ (۲ دوره تحریم)	۱۸۵	۷	۴	۱	۱۲
رشد و شکوفایی	۲۰۰۰-۲۰۱۲	۴	۱۸۰	۶	۷	۱۳	۲۶
ثبات نسبی	۲۰۱۶-۲۰۲۴	۳	۱۷۰	۹	۹	۹	۲۷

تحلیل عملکرد کاروان ورزشی ایران در ادوار المپیک تابستانی (۲۰۲۴-۱۹۴۸) و مقایسه با کشورهای...

به منظور تحلیل دقیق‌تر سهم رشته‌های ورزشی مختلف در عملکرد کاروان ایران در بازی‌های المپیک، داده‌های مربوط به میزان حضور و مدال‌آوری فدراسیون‌های مختلف گردآوری شده است. بر اساس داده‌های جدول، رشته کشتی با ۱۸ دوره حضور مداوم، پرافتخارترین رشته ورزشی ایران در المپیک بوده است. رشته‌های دو و میدانی (با ۱۷ دوره حضور)، وزنه‌برداری (با ۱۶ دوره) و بوکس (با ۱۴ دوره) در رتبه‌های بعدی قرار دارند. در مقابل، حضور رشته‌های تیمی در این ادوار بسیار محدود بوده است؛ به طوری که فوتبال سه دوره (در بازی‌های ۱۹۶۴ توکیو، ۱۹۷۲ مونیخ و ۱۹۷۶ مونترال)، بسکتبال سه دوره (در سال‌های ۱۹۴۸ لندن، ۲۰۰۸ پکن و ۲۰۲۰ توکیو) و والیبال دو دوره (در بازی‌های ۲۰۱۶ ریو و ۲۰۲۰ توکیو) در این رقابت‌ها شرکت کرده‌اند.

جدول (۴). مقایسه عملکرد فدراسیون‌های ورزشی ایران در بازی‌های المپیک (۲۰۲۴-۱۹۴۸)

سال	میزبان	تیرجه	شنا	ورزش‌های بزرگسالان	تیر و کمان	دو و میدانی	بدمینتون	بسکتبال	بوکس	فایترتی-کاتو	دوچرخه‌سواری جاده	دوچرخه‌سواری پیست	سوارکاری	شمشیربازی	فوتبال	والیبال	ژیمناستیک	جودو	بارونتی-سروینگ	تیراندازی
۱۹۰۰	لندن (بریتانیا)	۵																		
۱۹۰۸	آنتورپ (بلژیک)																			
۱۹۲۰	پاریس (فرانس)																			
۱۹۲۴	پاریس (فرانس)																			
۱۹۲۸	پاریس (فرانس)																			
۱۹۳۲	برلین (آلمان)																			
۱۹۳۶	برلین (آلمان)																			
۱۹۴۰	برلین (آلمان)																			
۱۹۴۴	لندن (بریتانیا)																			
۱۹۴۸	لندن (بریتانیا)																			
۱۹۵۲	هلسینکی (فنلاند)																			
۱۹۵۶	ملبورن (استرالیا)																			
۱۹۶۰	روم (ایتالیا)																			
۱۹۶۴	توکیو (ژاپن)																			
۱۹۶۸	مکزیکوسیتی (مکزیک)																			
۱۹۷۲	مونیخ (آلمان)																			
۱۹۷۶	مونترال (کانادا)																			
۱۹۸۰	سئول (کره جنوبی)																			
۱۹۸۴	بارسلون (اسپانیا)																			
۱۹۸۸	اتلانتا (آمریکا)																			
۲۰۰۰	سینتی ایزابل (سوئیس)																			
۲۰۰۴	آتن (یونان)																			
۲۰۰۸	پکن (چین)																			
۲۰۱۲	لندن (بریتانیا)																			
۲۰۱۶	ریو دو ژانایرو (برزیل)																			
۲۰۲۰	توکیو (ژاپن)																			
۲۰۲۴	پاریس (فرانس)																			
نماد ستاره	نماد ستاره																			

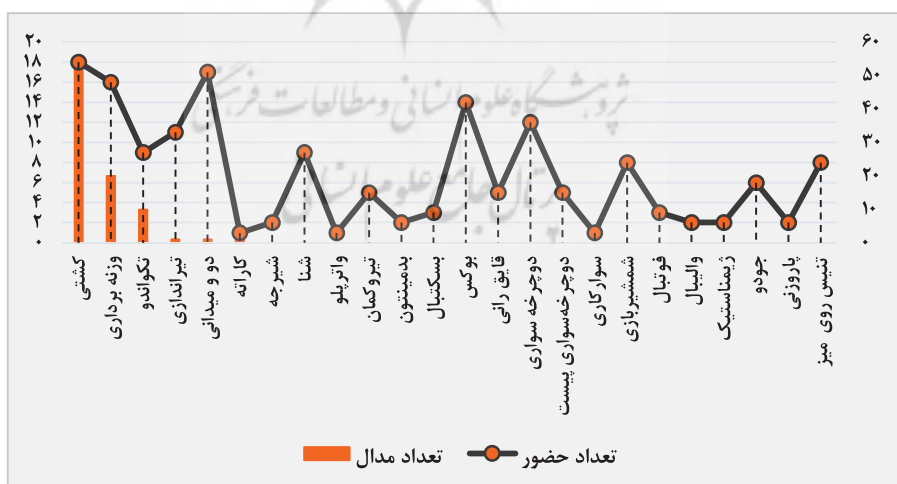
پرتال جامع علوم انسانی

تحلیل عملکرد کاروان ورزشی ایران در ادوار المپیک تابستانی (۲۰۲۴-۱۹۴۸) و مقایسه با کشورهای...

سال	شهر میزبان	تعداد حضور	تعداد مدال
۱۹۰۰	لندن (بریتانیا)	۰	۰
۱۹۰۴	لندن (بریتانیا)	۰	۰
۱۹۰۸	پاریس (فرانس)	۱	۱
۱۹۱۲	استکهولم (سوئد)	۱	۱
۱۹۱۶	آنتورپ (بلژیک)	۱	۱
۱۹۲۰	آنتورپ (بلژیک)	۱	۱
۱۹۲۴	پاریس (فرانس)	۱	۱
۱۹۲۸	پاریس (فرانس)	۱	۱
۱۹۳۲	برلین (آلمان)	۱	۱
۱۹۳۶	برلین (آلمان)	۱	۱
۱۹۴۰	لندن (بریتانیا)	۱	۱
۱۹۴۴	لندن (بریتانیا)	۱	۱
۱۹۴۸	لندن (بریتانیا)	۱	۱
۱۹۵۲	هلسینکی (فنلاند)	۱	۱
۱۹۵۶	ملبورن (استرالیا)	۱	۱
۱۹۶۰	رم (ایتالیا)	۱	۱
۱۹۶۴	توکیو (ژاپن)	۱	۱
۱۹۶۸	مکزیکوسیتی (مکزیک)	۱	۱
۱۹۷۲	مونترال (کانادا)	۱	۱
۱۹۷۶	مونترال (کانادا)	۱	۱
۱۹۸۰	سئول (کره جنوبی)	۱	۱
۱۹۸۴	بارسِلون (اسپانیا)	۱	۱
۱۹۸۸	آتلانتا (آمریکا)	۱	۱
۱۹۹۲	سینت پیترزبورگ (روسیه)	۱	۱
۲۰۰۰	سینت پیترزبورگ (روسیه)	۱	۱
۲۰۰۴	آتن (یونان)	۱	۱
۲۰۰۸	پکن (چین)	۱	۱
۲۰۱۲	لندن (بریتانیا)	۱	۱
۲۰۱۶	ریو دو ژانایرو (برزیل)	۱	۱
۲۰۲۰	توکیو (ژاپن)	۱	۱
۲۰۲۴	پاریس (فرانس)	۱	۱
مجموع		۱۸	۱۸

شکل (۲) نیز میزان مشارکت و تعداد مدال‌های کسب شده توسط هر فدراسیون ورزشی را به صورت مقایسه‌ای نمایش می‌دهد. همان‌طور که در نمودار مشاهده می‌شود، فدراسیون کشتی با کسب ۵۵ مدال (۱۱ طلا، ۱۵ نقره و ۲۱ برنز) و بیشترین تعداد حضور در تمامی دوره‌های المپیک، جایگاه نخست را در میان رشته‌های ورزشی ایران به خود اختصاص داده است. پس از آن، وزنه‌برداری با ۱۶ دوره حضور و ۲۰ مدال (۹ طلا، ۶ نقره و ۵ برنز) و تکواندو با ۸ دوره حضور و ۶ مدال (۲ طلا، ۱ نقره و ۳ برنز) در رتبه‌های بعدی قرار دارند. رشته‌های دو و میدانی، تیراندازی و کاراته هر کدام با کسب تنها یک مدال، عملکرد کم‌رنگ‌تری نسبت به سایر رشته‌ها داشته‌اند.

شکل (۲). مقایسه تعداد دوره حضور با تعداد مدال‌های کسب شده توسط فدراسیون‌های ورزشی ایران در بازی‌های المپیک (۱۹۴۸-۲۰۲۴)

جدول (۵) به مقایسه عملکرد ایران با ۱۲ کشور منتخب آسیایی در ادوار المپیک تابستانی (۱۹۰۰ تا ۲۰۲۴) می‌پردازد. بر اساس داده‌های جدول، چین با کسب ۷۲۷ مدال، از جمله ۳۰۳ مدال طلا و رتبه سوم جهانی، در جایگاه نخست آسیا قرار دارد. ژاپن و کره جنوبی به ترتیب با ۵۴۲ و ۳۲۰ مدال، رتبه‌های دوم و سوم آسیایی و هشتم و نهم جهانی را به خود اختصاص داده‌اند. ایران با مجموع ۸۱ مدال، جایگاه چهارم آسیا و رتبه ۳۹ جهان را دارد. کشورهایی مانند قزاقستان و ازبکستان نیز با اختلافی اندک در جایگاه‌های پنجم و ششم آسیایی قرار دارند. کشورهای دیگر نظیر هند، چین تایپه، تایلند، اندونزی، فیلیپین، کره شمالی و مالزی، هر چند سابقه حضور بیشتری دارند، اما از نظر تعداد مدال‌ها و سهم از کل مدال‌های آسیا، پایین‌تر از ایران قرار گرفته‌اند.

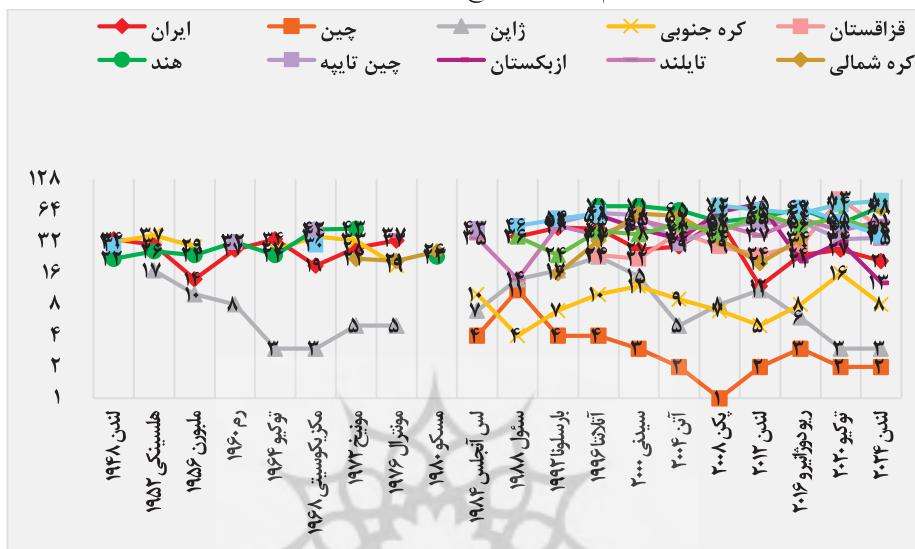
جدول (۵). مقایسه عملکرد کاروان‌های ورزشی ایران با ۱۲ کشور منتخب آسیایی در بازی‌های المپیک (۱۸۹۶-۲۰۲۴)

نام کشور	سال ورود	تعداد دوره‌ها	طلا	نقره	برنز	مجموع مدال‌ها	سهم کشورها از مجموع مدال‌ها	رتبه جهانی
ایران	۱۹۰۰	۱۹	۲۷	۲۹	۳۲	۸۸	۴/۲۷	۳۹
چین	۱۹۲۴	۱۵	۳۰۳	۲۲۶	۱۹۸	۷۲۷	۳۵/۲۴	۳
ژاپن	۱۹۱۲	۲۴	۱۸۹	۱۶۲	۱۹۱	۵۴۲	۲۶/۲۷	۸
کره جنوبی	۱۹۴۸	۱۹	۱۰۹	۱۰۰	۱۱۱	۳۲۰	۱۵/۵۱	۱۵
قزاقستان	۱۹۹۶	۸	۱۵	۲۵	۳۸	۷۸	۳/۷۸	۴۹
هند	۱۸۹۶	۲۶	۱۰	۱۰	۲۱	۴۱	۱/۹۹	۶۰
چین تایپه	۱۹۵۶	۱۶	۹	۱۱	۲۳	۴۳	۲/۰۸	۶۳
ازبکستان	۱۹۹۶	۸	۱۸	۸	۲۳	۴۹	۲/۳۸	۴۶
تایلند	۱۹۵۲	۱۸	۱۱	۱۱	۱۹	۴۱	۱/۹۹	۵۴
کره شمالی	۱۹۷۲	۱۱	۱۶	۱۸	۲۷	۶۱	۲/۹۶	۴۷
مالزی	۱۹۶۴	۱۵	۰	۸	۷	۱۵	۰/۷۳	۱۱۹
اندونزی	۱۹۵۲	۱۷	۱۰	۱۴	۱۶	۴۰	۱/۹۴	۵۶
فیلیپین	۱۹۲۴	۲۳	۳	۵	۱۰	۱۱	۰/۸۷	۸۴

شکل (۳) روند تاریخی رتبه‌بندی کاروان‌های ورزشی ایران و ۱۲ کشور آسیایی منتخب را در جدول مدال‌های المپیک تابستانی از ۱۹۴۸ تا ۲۰۲۴ نشان می‌دهد. نمودار به روشنی بیانگر شکاف عملکردی قابل توجه میان سه کشور برتر آسیا (چین، ژاپن و کره جنوبی) با سایر کشورها از جمله ایران است. چین، به‌ویژه از المپیک ۱۹۸۴ لس‌آنجلس به بعد، با روندی سریع و پایدار در رتبه‌بندی جهانی صعود کرده و در بسیاری از دوره‌ها در جمع سه کشور برتر قرار گرفته است. ژاپن نیز با ثبات عملکردی خود در میان ۱۰ کشور برتر، و کره جنوبی با ورود پر قدرت از دهه ۱۹۸۰ و حفظ جایگاه در میان ۲۰ کشور اول، تصویری از موفقیت‌های ساختارمند و راهبردی ارائه می‌دهند. در مقابل، ایران با نوسانات زیاد در دوره‌های پیش از انقلاب، از دهه ۹۰ میلادی به بعد روندی رو به بهبود داشته و از المپیک ۲۰۱۲ به بعد موفق به

تحلیل عملکرد کاروان ورزشی ایران در ادوار المپیک تابستانی (۲۰۲۴-۱۹۴۸) و مقایسه با کشورهای...

تثبیت نسبی جایگاه خود در میان ۳۰ کشور برتر جهان شده است. کشورهای هم‌تراز ایران مانند قزاقستان و ازبکستان نیز در سال‌های اخیر جهش‌هایی را تجربه کرده‌اند، در حالی که کشورهای چین، هند، مالزی، اندونزی و فیلیپین عمدتاً در رتبه‌های پایین‌تر باقی مانده‌اند و از نظر تداوم عملکرد در سطح بالا، با چالش‌های ساختاری و حمایتی مواجه هستند.

شکل (۳). مقایسه رتبه کاروان‌های ورزشی ایران با ۱۲ کشور منتخب آسیایی در بازی‌های المپیک تابستانی (۱۹۴۸ تا ۲۰۲۴)

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف تحلیل روند عملکرد کاروان‌های ورزشی جمهوری اسلامی ایران در بازی‌های المپیک تابستانی و مقایسه آن با کشورهای منتخب آسیایی طی بازه زمانی ۱۹۴۸ تا ۲۰۲۴ انجام شد. در مرحله نخست، با اتکا به داده‌های تاریخی، شاخص‌های کلیدی عملکرد ایران در ۱۸ دوره حضور در المپیک از جمله تعداد مدال‌ها، رتبه جهانی، تنوع رشته‌ها و تعداد ورزشکاران مورد بررسی قرار گرفت. سپس با استفاده از شاخص‌های نسبی و ترکیبی، بهره‌وری کاروان ایران در چهار دوره متمایز تاریخی تحلیل و روندهای عملکردی مشخص گردید. همچنین، جایگاه نسبی ایران در میان کشورهای آسیایی منتخب مورد ارزیابی تطبیقی قرار گرفت.

بررسی داده‌های مربوط به عملکرد کاروان ورزشی جمهوری اسلامی ایران در ۱۸ دوره از بازی‌های المپیک تابستانی طی سال‌های ۱۹۴۸ تا ۲۰۲۴ نشان می‌دهد که روند حضور ایران نشان‌دهنده الگوی نوسانی ولی دارای شیبی افزایشی در متغیرهایی چون تعداد ورزشکاران اعزامی، تعداد رشته‌های ورزشی شرکت‌کننده و مجموع مدال‌ها بوده است. این روند، از نظر کمی حاکی از گسترش مشارکت ورزشکاران ایرانی در سطح جهانی و افزایش دامنه رشته‌های ورزشی تحت پوشش است. با این حال، توزیع مدال‌ها عمدتاً در چند رشته سنتی متمرکز بوده و سهم رشته‌های تیمی یا نوظهور همچنان ناچیز است.

علاوه بر شاخص‌های مطلق، تحلیل شاخص‌های نسبی مانند «ضریب کارایی مدالی»، «کارایی مبتنی بر مدال طلا» و «کارایی رتبه‌ای» نیز تصویری دقیق‌تر از بهره‌وری و کیفیت مشارکت ایران در ادوار مختلف ارائه می‌دهد. در این میان، بیشترین ضریب کارایی مدالی مربوط به المپیک لندن ۲۰۱۲ با عدد ۰/۲۴۵ بوده است که در مقایسه با ضریب ۰/۲۳۳ در المپیک ۱۹۷۶ مونترال، نشانگر جهش ۱۰ برابری بهره‌وری مدالی است. با وجود این، روند کلی هنوز از ثبات پایدار برخوردار نیست و در بسیاری از ادوار (از جمله پکن ۲۰۰۸، توکیو ۲۰۲۰ و پاریس ۲۰۲۴)، کاهش نسبی در کارایی و رتبه جهانی مشهود است. این تحلیل آماری، ضرورت بازنگری در راهبردهای اعزام، توزیع منابع و توسعه متوازن‌تر رشته‌های مدال‌آور را برجسته می‌سازد.

بررسی دقیق‌تر روندهای تاریخی عملکرد ایران در بازی‌های المپیک، زمانی معنا و اعتبار می‌یابد که این روندها در چهار بازه زمانی متمایز، با توجه به زمینه‌های ساختاری، سیاسی و اجتماعی تفکیک و تحلیل شوند. نخستین بازه، تحت عنوان «دوره آغازین» از المپیک لندن ۱۹۴۸ تا مونیخ ۱۹۷۲ را در بر می‌گیرد. در این دوره، کاروان ایران در ۷ دوره از رقابت‌ها حضور یافت و مجموعاً ۲۱۴ ورزشکار را به میدان فرستاد که حاصل آن، ۲۷ مدال (۴ طلا، ۹ نقره، ۱۴ برنز) بود. بیشترین موفقیت ایران در این دوره، به دو رشته سستی کشتی و وزنه‌برداری محدود می‌شد؛ رشته‌هایی که بیش از ۸۵ درصد از کل مدال‌های ایران را به خود اختصاص دادند. در این مقطع، ورزش ایران عمدتاً در تلاش برای تثبیت هویت ملی از طریق ورزش قهرمانی برای نمایش در عرصه بین‌المللی توسعه یافته بود، در حالی که زیرساخت‌های ورزشی، نظام شناسایی و پرورش استعداد و همچنین حمایت‌های نهادی از ورزش نخبگان در مراحل ابتدایی قرار داشتند. تحلیل تاریخی این دوره با یافته‌های مطالعاتی نظیر بریجز^۱ (۲۰۰۸) درباره المپیک سئول و نیز هونگ^۲ (۲۰۱۱) درباره کره جنوبی همخوانی دارد که تأکید دارند در مراحل اولیه توسعه ورزش ملی، کشورهای آسیایی بیشتر به انگیزه‌های نمادین و فرهنگی برای حضور در المپیک متکی بوده‌اند. نکته مهم این است که با وجود محدودیت‌های آشکار، ایران توانست در دو مقطع ملبورن ۱۹۵۶ و مکزیکوسیتی ۱۹۶۸ به موفقیت‌های نسبی دست یابد (هر کدام با ۵ مدال)، که برای دورانی بدون سیاست ورزشی مدون، دستاوردی مهم تلقی می‌شود. با این حال، فقدان تنوع رشته‌ای، ناکارآمدی ساختار اداری ورزش و وابستگی به مهارت‌های انفرادی در رشته‌های خاص، مانع از توسعه فواگیر و پایدار ورزش قهرمانی در سطح بین‌المللی در این دوره بود. از این منظر، «دوره آغازین» اگرچه به‌لحاظ کمی محدود بود، اما از منظر تاریخی و راهبردی، بستر اولیه شکل‌گیری هویت ورزشی ایران در عرصه جهانی را فراهم ساخت.

دومین بازه تاریخی بررسی‌شده، به دوره‌ای بحرانی در تاریخ ورزش ایران بازمی‌گردد که تحت تأثیر مستقیم تحولات کلان سیاسی و اجتماعی کشور قرار داشت. در این بازه، ایران در دو دوره متوالی المپیک ۱۹۸۰ مسکو و ۱۹۸۴ لس‌آنجلس به دلایل سیاسی حضور نیافت. این غیبت‌ها، که عمدتاً برخاسته از گفت‌وگوهای انقلابی جمهوری اسلامی در سال‌های نخست انقلاب بود، منجر به انقطاعی مهم در تداوم ورزشی ایران در سطح بین‌الملل شد. در چهار دوره‌ای که ایران در آن حضور داشت، مجموعاً ۱۸۵ ورزشکار اعزام شدند و ۱۲ مدال (۱ طلا، ۴ نقره و ۷ برنز) به‌دست آمد. علاوه بر غیبت در دو دوره المپیک، باید توجه داشت که این بازه زمانی هم‌زمان با جنگ تحمیلی (۱۹۸۰-۱۹۸۸)، بحران‌های

^۱ . Bridges

^۲ . Hong

تحلیل عملکرد کاروان ورزشی ایران در ادوار المپیک تابستانی (۲۰۲۴-۱۹۴۸) و مقایسه با کشورهای...

اقتصادی پس از جنگ و تلاش برای بازسازی ساختارهای اجتماعی، فرهنگی و سیاسی کشور بود. مطابق با چارچوب نظری چتین کایا و همکاران (۲۰۲۴)، که در پژوهش خود کشورها را براساس سطوح حضور، مشارکت و موفقیت المپیکی دسته‌بندی کرده‌اند، ایران در این مقطع در دسته کشورهای «با مشارکت محدود و موفقیت پایین» قرار می‌گیرد. علت این امر، کاهش چشمگیر حضور در رشته‌های متنوع، فقدان سیاست‌گذاری منسجم ورزشی و تمرکز صرف بر رشته‌های سنتی مانند کشتی و وزنه‌برداری بود. در واقع، همان‌گونه که در مطالعه هونگ (۲۰۱۱) درباره هویت ملی از طریق ورزش نخبگان در کره جنوبی نیز آمده است، کشورهای آسیایی که فاقد راهبردهای نهادینه برای توسعه ورزش بودند، معمولاً درگیر بحران‌های عملکردی در دوران گذار سیاسی شده‌اند. با این حال، این دوره را نمی‌توان صرفاً دوره افول تلقی کرد؛ بلکه می‌توان آن را «دوره بازتعریف نقش» نیز دانست. نشانه‌هایی از آغاز اصلاحات ساختاری در مدیریت ورزش، تلاش برای احیای جایگاه بین‌المللی و ایجاد انسجام مجدد میان نهادهای رسمی ورزشی قابل مشاهده است. حضور مجدد در صحنه جهانی، اگرچه با دستاوردهای محدود همراه بود، اما از منظر نمادین و ژئوپولیتیکی، به‌مثابه بازگشت تدریجی ایران به نظم جهانی محسوب می‌شود. همچنین باید افزود که در پایان این دوره، زمینه‌های رشد در دو دهه بعد فراهم شده بود روندی که در دوره سوم به‌وضوح خود را نشان داد.

ورود به دهه ۱۳۸۰ شمسی مصادف بود با آغاز دوره‌ای که می‌توان آن را نخستین تلاش نظام‌مند برای ارتقای ورزش قهرمانی در ایران دانست. در این بازه چهار دوره‌ای (۲۰۰۰ تا ۲۰۱۲)، ایران با اعزام ۱۸۰ ورزشکار موفق به کسب ۲۶ مدال (۱۳ طلا، ۷ نقره، ۶ برنز) شد. نقطه اوج این دوره بدون تردید المپیک لندن ۲۰۱۲ بود، جایی که ایران با کسب ۱۳ مدال و رتبه ۱۲ جهانی، بهترین عملکرد تاریخ خود را در این رقابت‌ها ثبت کرد. در این دوره، سیاست‌گذاری ورزشی به شکلی هدفمند به سوی ارتقای عملکرد نخبگان ورزشی سوق یافت. افزوده شدن رشته‌های جدید همچون تکواندو، جودو و تیراندازی نیز نشان‌دهنده آغاز نوعی تنوع‌بخشی به سبد مدالی ایران بود؛ امری که در دوره‌های پیشین محدود بود. مطالعاتی نظیر پارک و لیم (۲۰۱۶) درباره کره جنوبی نشان داده‌اند که تمرکز راهبردی بر ترکیب نهادهای دولتی، حمایت مالی بخش خصوصی و بهره‌گیری از ساختارهای علمی می‌تواند جهش عملکردی را ممکن سازد. روندی که به‌نوعی در ایران نیز با ویژگی‌های بومی‌سازی شده در این بازه قابل مشاهده است. همچنین مطابق با یافته‌های چتین کایا و همکاران (۲۰۲۴)، افزایش تنوع رشته‌ای و ارتقای برنامه‌های آماده‌سازی، از عوامل مؤثر بر عبور کشورها از طبقه عملکرد پایین به طبقه «موفقیت متوسط رو به بالا» است. از منظر اجتماعی نیز، موفقیت‌های این دوره موجب افزایش توجه عمومی به ورزش، رشد سرمایه اجتماعی ورزشکاران و الگوسازی مثبت برای نسل جوان شد؛ عواملی که در درازمدت می‌توانند نقش تعیین‌کننده‌ای در نهادینه‌سازی فرهنگ ورزش قهرمانی ایفا کنند.

دوره چهارم که سه دوره المپیک ریو ۲۰۱۶، توکیو ۲۰۲۰ و پاریس ۲۰۲۴ را شامل می‌شود، مرحله‌ای از بلوغ نسبی در کارایی کاروان ورزشی ایران به‌شمار می‌آید. در این بازه، ایران با مجموع ۱۷۰ ورزشکار موفق به کسب ۲۷ مدال (۹ طلا، ۹ نقره، ۹ برنز) شد. با این حال، رتبه جهانی ایران در این دوره بین جایگاه‌های ۲۱ تا ۲۵ نوسان داشته که نشان‌دهنده افزایش سطح رقابت جهانی و فشردگی توزیع مدال‌ها است. تفاوت عمده این دوره با دوره قبلی در نوع عملکرد است، در حالی که پیش‌تر رشد کمی (تعداد مدال و ورزشکار) محسوس‌تر بود، در این دوره تمرکز بر کیفیت، تخصص‌گرایی و حفظ سطح عملکرد در شرایط منابع محدودتر آشکارتر است. رشد تدریجی رشته‌هایی نظیر کاراته،

تکواندو و تیراندازی و مهم‌تر از آن، صعود تدریجی ورزشکاران زن به سکوی جهانی، نشان‌دهنده آغاز تغییر در الگوهای موفقیت ایران است. مطابق با مدل تحلیلی چتین‌کایا و همکاران (۲۰۲۴)، کشورهای در حال تثبیت در طبقه «موفقیت پایدار» معمولاً دارای ساختارهایی هستند که هرچند محدودیت منابع دارند، اما با اتکا به اثربخشی داخلی، بهره‌وری بالاتری نسبت به دوره‌های قبل دارند. در این دوره، ایران با وجود چالش‌هایی نظیر ناپایداری بودجه‌ای، تحریم‌های شدید بین‌المللی، تغییرات مکرر مدیریتی در سطح فدراسیون‌ها، و نوسان در سیاست‌های کلان ورزش، موفق شد سطح معقولی از کارایی را حفظ کند. با این حال، نبود تنوع گسترده در رشته‌های مدال‌آور و وابستگی همچنان بالا به رشته‌هایی نظیر کشتی و وزنه‌برداری، تهدیدی برای پایداری این روند محسوب می‌شود. همچنین همان‌طور که در مطالعات پارک و لیم (۲۰۱۶) و وون و هونگ (۲۰۱۴) اشاره شده، حفظ سطح بین‌المللی عملکرد مستلزم اصلاحات ساختاری، پایداری سیاست‌ها و مشارکت هدفمند بخش خصوصی است؛ مسائلی که هنوز در ساختار ورزش قهرمانی ایران به‌طور کامل محقق نشده‌اند.

به‌منظور تحلیل جامع و دقیق‌تر از سهم رشته‌های مختلف ورزشی در عملکرد کاروان ایران در بازی‌های المپیک، داده‌های مربوط به تعداد دوره‌های حضور و میزان موفقیت (مدال‌آوری) فدراسیون‌های ورزشی گردآوری و تحلیل شد. نتایج این بررسی نشان می‌دهد که سهم مدالی ایران در سطح بین‌المللی به‌طور چشمگیری بر پایه عملکرد محدود و مشخص چند فدراسیون خاص بنا شده است و ساختار ورزش قهرمانی کشور از منظر تنوع رشته‌های مدال‌آور بسیار متمرکز و محدود باقی مانده است. رشته کشتی (شامل کشتی آزاد و فرنگی) با حضور در ۱۸ دوره از ۱۹۴۸ تا ۲۰۲۴، با کسب ۵۵ مدال (۱۳ طلا، ۱۹ نقره و ۲۳ برنز)، بهترین عملکرد را در میان فدراسیون‌ها از نظر سهم مدال و تعداد دوره‌های حضور دارد. وزنه‌برداری نیز با ۱۶ دوره حضور و کسب ۲۰ مدال (۹ طلا، ۶ نقره، ۵ برنز) در رتبه دوم ایستاده است. در جایگاه سوم، تکواندو قرار دارد که علیرغم تنها ۸ دوره حضور، موفق به کسب ۱۰ مدال (۳ طلا، ۳ نقره و ۴ برنز) شده و از این نظر عملکرد قابل توجهی از خود به جا گذاشته است. این سه رشته در مجموع ۸۵ مورد از ۸۸ مدال المپیک ایران را به خود اختصاص داده‌اند، که نشان‌دهنده تمرکز بر ورزش‌های سنتی است. در مقابل، برخی رشته‌ها علی‌رغم حضور نسبتاً مکرر در ادوار مختلف المپیک، فاقد هرگونه دستاورد مدالی باقی مانده‌اند. برای نمونه، رشته‌هایی همچون شنا (۹ دوره حضور)، دوچرخه‌سواری (جاده و پیست مجموعاً ۱۷ حضور)، بوکس (۱۴ دوره)، شمشیربازی (۸ دوره)، جودو (۶ دوره)، تنیس روی میز (۸ دوره)، قایقرانی (۵ دوره) و بدمیتون (۲ دوره) هیچ مدالی برای ایران به ارمغان نیاورده‌اند. این مسئله نه تنها ناکارآمدی در تبدیل فرصت به موفقیت را نشان می‌دهد، بلکه ضعف در شناسایی استعداد، آماده‌سازی فنی و راهبری مدیریتی این فدراسیون‌ها را نیز آشکار می‌سازد. رشته‌های تیمی نیز در این تحلیل، جایگاه نگران‌کننده‌ای دارند. فوتبال تنها سه دوره (قبل از انقلاب)، بسکتبال سه دوره و والیبال دو دوره در المپیک شرکت کرده‌اند، اما هیچ‌کدام موفق به کسب مدال نشده‌اند. ضعف در توسعه لیگ‌های داخلی حرفه‌ای، ناپوستگی در برنامه‌ریزی ملی و چالش‌های مالی و ساختاری در آماده‌سازی تیم‌ها از جمله عوامل محدودکننده در موفقیت تیم‌های گروهی ایران بوده‌اند. این در حالی است که بسیاری از کشورهای آسیایی که جایگاه پایین‌تری نسبت به ایران در جدول مدال‌ها دارند، از نظر تعداد رشته‌های تیمی فعال و موفق وضعیت بهتری دارند و این عامل را به‌عنوان اهرمی برای افزایش مشارکت عمومی و اعتبار بین‌المللی مورد توجه قرار داده‌اند. از دیگر نکات قابل تأمل، عملکرد رشته‌هایی است که علیرغم حضور نسبتاً

محدود، موفق به کسب مدال شده‌اند. برای مثال، کاراته در تنها حضور خود در المپیک ۲۰۲۰ توانست یک مدال طلا کسب کند. تیراندازی نیز با تنها یک مدال طلا در المپیک ۲۰۲۰، زمینه‌ساز امید به تحول در رشته‌های غیربنیادی شد. این موارد نشان می‌دهد که با برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری هدفمند، حتی در رشته‌های کم‌سابقه نیز می‌توان به موفقیت دست یافت. بر این اساس، به نظر می‌رسد یکی از چالش‌های اصلی ساختار ورزش قهرمانی ایران، فقدان تنوع مدالی و وابستگی به رشته‌های سنتی باشد. استمرار چنین وضعیتی، ضمن آنکه موفقیت در آینده را به مخاطره می‌اندازد، مانع از بهره‌گیری از ظرفیت‌های پنهان سایر رشته‌ها نیز می‌شود. بنابراین، بازتعریف سیاست‌های حمایتی، طراحی نقشه راه توسعه ورزش در رشته‌های کم‌مدال، تقویت زیرساخت‌های فنی و مدیریتی و سرمایه‌گذاری در رشته‌های نوظهور، از الزامات عبور از وضعیت فعلی و حرکت به سوی یک نظام ورزش قهرمانی متوازن و پایدار است.

برای تحلیل تطبیقی دقیق‌تر عملکرد ایران در بازی‌های المپیک، مقایسه با عملکرد کشورهای آسیایی می‌تواند تصویر شفاف‌تری از موقعیت نسبی ایران ارائه دهد. از آنجا که کشورهای آسیایی مسیرهای متفاوتی را در سیاست‌گذاری ورزشی، توسعه زیرساخت‌ها و سرمایه‌گذاری در ورزش قهرمانی طی کرده‌اند، بررسی تطبیقی آن‌ها بر اساس سه دسته کشورهای بالاتر از ایران، کشورهای هم‌رده، و کشورهای پایین‌تر انجام شده است.

در میان کشورهای آسیایی مورد بررسی، سه کشور چین، ژاپن و کره جنوبی از نظر کمی و کیفی عملکردی به‌مراتب بالاتر از ایران دارند. این کشورها نه تنها در رتبه‌های برتر آسیا، بلکه در سطح جهانی نیز جایگاه تثبیت‌شده‌ای یافته‌اند و هرکدام به واسطه راهبردهای ویژه، سرمایه‌گذاری‌های هدفمند، و نهادسازی ورزشی منسجم، الگویی از موفقیت پایدار در عرصه المپیک ارائه کرده‌اند.

چین با کسب ۷۲۷ مدال، از جمله ۳۰۳ مدال طلا، رتبه سوم جهانی را به خود اختصاص داده و قدرت برتر آسیا محسوب می‌شود. این کشور با راهبرد متمرکز دولتی، شناسایی استعداد از سنین پایین و تخصیص وسیع منابع، به‌ویژه در رشته‌های استراتژیک مانند تنیس روی میز، وزنه‌برداری و ژیمناستیک، توانسته مزیت رقابتی خود را در سطح جهان تثبیت کند (ژنگ و چن، ۲۰۱۶). ژاپن نیز با ۵۴۲ مدال و رتبه هشتم جهانی، مسیر رشد خود را با ترکیب حمایت شرکت‌های بزرگ، نظام باشگاهی قوی و فرهنگ ورزشی مبتنی بر پشتکار و تمرین منظم طی کرده است (کلی، ۲۰۱۳). نقش المپیک‌های ۱۹۶۴ و ۲۰۲۰ توکیو در ارتقاء وجهه بین‌المللی، توسعه زیرساخت‌ها و هم‌افزایی نهادی در ژاپن غیرقابل انکار است (آبل، ۲۰۱۲؛ رامچاندانی، ویلسونف میلار و آشورس، ۲۰۲۳). کره جنوبی با ۳۲۰ مدال و رتبه پانزدهم جهانی، نمونه‌ای برجسته از تلفیق سیاست‌گذاری ایدئولوژیک، دیپلماسی ورزشی و مشارکت بخش خصوصی است. از دهه ۱۹۸۰، این کشور با میزبانی المپیک ۱۹۸۸ سئول و تداوم حمایت از ورزش نخبگان، ورزش را به ابزار هویت ملی، مشروعیت‌سازی سیاسی و توسعه فرهنگی بدل کرده است (بریجز، ۲۰۰۸؛ هونگ، ۲۰۱۱؛ پارک و لیم، ۲۰۱۶). این سه

^۱ . Zheng & Chen

^۲ . Kelly

^۳ . Abel

^۴ . Ramchandani, Wilson, Millar & Ashworth

^۵ . Park & Lim

کشور با تکیه بر راهبردهای علمی، ثبات نهادی و ارتباط نظام‌مند میان دولت، بخش خصوصی و نهادهای ورزشی، الگویی موفق از حکمرانی ورزشی ارائه می‌دهند که فاصله قابل توجهی با ساختار و روندهای سیاست‌گذاری در ایران دارد.

گروه دوم شامل کشورهایی است که از نظر مجموع مدال‌ها، رتبه جهانی و سطح توسعه‌یافتگی ورزشی در محدوده‌ای نزدیک به ایران قرار می‌گیرند و می‌توان آن‌ها را «هم‌رده ایران» دانست. کشورهایی مانند قزاقستان، ازبکستان، چین تایپه و کره شمالی با وجود منابع انسانی، اقتصادی و سیاسی کمتر نسبت به کشورهای برتر آسیایی، موفق شده‌اند عملکردی نزدیک به ایران داشته باشند. ازبکستان با کسب ۴۹ مدال (۱۸ طلا) و رتبه ۴۶ جهانی، عملکردی هم‌تراز یا در برخی ابعاد برتر از ایران (۸۸ مدال، ۲۷ طلا، رتبه ۳۹ جهانی) داشته است. این کشور در دو دهه گذشته با اجرای اصلاحات ساختاری در نظام ورزش، ارتقای زیرساخت‌ها، حمایت از ورزشکاران نخبه و تمرکز بر رشته‌هایی با مزیت رقابتی مانند کشتی، جودو و بوکس، جهش معناداری در مدال‌آوری المپیک ایجاد کرده است (تیشابایف، ۲۰۲۲). قزاقستان نیز با ۷۸ مدال (۱۵ طلا) و رتبه ۴۹ جهانی، عملکردی مشابه ایران داشته و توانسته جایگاه خود را در میان کشورهای آسیای میانه تثبیت کند. این کشور با بهره‌گیری از میراث ورزشی شوروی سابق، ایجاد آکادمی‌های ورزشی، و حمایت دولت از رشته‌های موفق سنتی همچون کشتی، در اغلب ادوار حضوری پایدار داشته است. با این حال، کاهش نسبت مدال‌های طلا در سال‌های اخیر زنگ خطری برای افول نسبی این روند محسوب می‌شود (آمانزول، اوتارالی، لس‌بکوا، اونتایف و کوباشوا، ۲۰۲۴). کره شمالی با ۶۱ مدال (۱۶ طلا) و رتبه ۴۷ جهانی، علی‌رغم غیبت‌های مکرر در برخی ادوار و شرایط خاص سیاسی، موفق شده جایگاه مناسبی کسب کند. این کشور با تکیه بر اردوهای تمرینی متمرکز و سیستم تشویقی پاداش‌محور، در رشته‌هایی مانند وزنه‌برداری و ژیمناستیک عملکردی فراتر از انتظار داشته است. با این حال، جنبه‌های سیاسی پررنگ‌تر از وجه ورزشی آن در سطح رسانه‌های بین‌المللی برجسته شده است (مِرکل، ۲۰۱۳؛ انگلیش و موری، ۲۰۲۱). چین تایپه یا تایوان با ۴۳ مدال (۹ طلا) و رتبه ۶۳ جهانی، در سال‌های اخیر عملکرد رو به رشدی داشته است. با وجود چالش‌های ژئوپولیتیکی ناشی از مناقشه با چین، تایوان با تمرکز بر رشته‌هایی مانند تیراندازی، وزنه‌برداری و بدمینتون توانسته حضوری مؤثر در صحنه المپیک داشته باشد. موفقیت این کشور را می‌توان حاصل تلاش برای بهره‌برداری حداکثری از ظرفیت‌های محدود و تعامل هوشمندانه با ساختارهای بین‌المللی ورزش دانست (هوانگ و وانگ، ۲۰۱۳). در مجموع، کشورهای هم‌رده ایران با تکیه بر تخصص‌گرایی، برنامه‌ریزی هدفمند، و بهره‌برداری حداکثری از سرمایه انسانی محدود توانسته‌اند در برخی شاخص‌ها از ایران پیشی بگیرند یا در جایگاهی مشابه قرار گیرند. بررسی تجارب آن‌ها می‌تواند برای بازنگری در سیاست‌های ورزشی ایران و ارتقای بهره‌وری ملی در عرصه ورزش قهرمانی الهام‌بخش باشد.

گروه سوم شامل کشورهایی است که با وجود برخی ظرفیت‌ها مانند جمعیت بالا یا سابقه حضور طولانی در المپیک، از نظر عملکرد مدالی و رتبه جهانی در جایگاهی پایین‌تر از ایران قرار دارند. کشورهایی مانند هند، تایلند،

^۱ . Tishabaev

^۲ . Amanzhol, Otaraly, Lesbekova, Untaev & Kubasheva

^۳ . Merkel

^۴ . English & Murray

اندونزی، فیلیپین و مالزی به دلایل مختلف ساختاری، اقتصادی، یا سیاست‌گذاری ورزشی، نتوانسته‌اند به سطح رقابت‌پذیری مشابه ایران دست یابند. هند با ۴۱ مدال (۱۰ طلا) و رتبه جهانی ۶۰، با وجود جمعیتی بالغ بر یک میلیارد نفر و حضور در ۲۶ دوره المپیک، از ناکارآمدی مزمن در سیاست‌گذاری ورزشی رنج می‌برد. دلایلی مانند پراکندگی بودجه، ضعف در شناسایی استعداد، تبعیض جنسیتی و نبود یک راهبرد ملی منسجم، از جمله موانع اصلی هستند که در مطالعات سونی و گونوات^۱ (۲۰۲۵) نیز به آن‌ها اشاره شده است. تایلند با ۴۱ مدال (۱۱ طلا) و رتبه ۵۴ جهانی، عمدتاً در رشته‌هایی چون بدمیتون، وزنه‌برداری و بوکس عملکرد نسبی داشته است. با این حال، فقدان توسعه زیرساختی در ورزش‌های پایه و عدم استمرار حمایت علمی و مالی از ورزشکاران، مانع از پیشرفت بیشتر این کشور شده است. پژوهش الانگو، دوپیست و ووران^۲ (۲۰۱۹) نشان می‌دهد که نبود مربیان مجرب و عدم استفاده نظام‌مند از علوم ورزشی از موانع اصلی موفقیت المپیک تیم‌های ملی مانند شنا در تایلند است. اندونزی با ۴۰ مدال (۱۰ طلا) و رتبه ۵۶ جهانی نیز وضعیتی مشابه دارد. تمرکز بیش از حد بر رشته بدمیتون، وابستگی به استعدادهای فردی و فقدان توسعه ساختاری ورزش در مناطق محروم، موجب شده است که این کشور نتواند از ظرفیت‌های گسترده جغرافیایی و جمعیتی خود بهره‌برداری کند. رشد مدال‌آوری اندونزی بیش از آنکه نشأت گرفته از یک سیستم ورزشی منسجم باشد، به موفقیت‌های محدود و مقطعی وابسته بوده است. فیلیپین با ۱۱ مدال (۳ طلا) و رتبه ۸۴ جهانی، اگرچه در المپیک توکیو ۲۰۲۰ با کسب اولین مدال طلای تاریخ خود در وزنه‌برداری توجهات را جلب کرد، اما همچنان دچار کاستی‌های نهادی و چالش‌های ساختاری در حوزه سیاست‌گذاری ورزشی است. بلانکو^۳ (۲۰۲۴) با تحلیل روند اصلاحات در کمیته المپیک فیلیپین، تأکید می‌کند که نبود شفافیت، ضعف حمایت از ورزشکاران و ناتوانی در حفظ انگیزه و رفاه پایدار قهرمانان، موجب شکستندگی موفقیت‌های ورزشی این کشور شده است. همچنین راموس^۴ (۲۰۱۷) نیز در پژوهش خود به ضعف نظام سیاست‌گذاری و تأثیر منفی آن بر نتایج بین‌المللی فیلیپین اشاره دارد. مالزی با تنها ۱۵ مدال (بدون مدال طلا) و رتبه ۱۱۹ جهانی، پایین‌ترین عملکرد را در میان کشورهای مورد مطالعه دارد. این کشور، علی‌رغم مشارکت در ۱۵ دوره المپیک، تاکنون موفق به کسب مدال طلا نشده است. تحلیل چنونگ، چو، رزمان و خو^۵ (۲۰۲۴) در مورد پوشش رسانه‌ای دو دوره المپیک نشان می‌دهد که حتی در سطح بازنمایی فرهنگی نیز ورزشکاران مالزیایی سهم اندکی از توجه رسانه‌ها داشته‌اند، که این خود نشانه‌ای از ضعف فرهنگی-اجتماعی در ارج نهادن به ورزش قهرمانی در سطح ملی است. در مجموع، کشورهای این گروه با وجود برخورداری از ظرفیت‌های بالقوه جمعیتی یا تاریخی، در ایجاد یک نظام مؤثر برای تولید پایدار قهرمانان المپیک ناکام مانده‌اند. در مقایسه با ایران، این کشورها از نظر تنوع رشته‌های مدال‌آور، استمرار حضور مؤثر در ادوار مختلف، و نرخ تبدیل ورزشکار به مدال، در وضعیت ضعیف‌تری قرار دارند. ایران با اتخاذ راهبردهایی نظیر تمرکز بر رشته‌های سنتی موفق، حمایت نسبی از قهرمانان و بهبود نسبی ساختار فدراسیون‌ها، توانسته است در جایگاه بالاتری نسبت به این کشورها قرار گیرد.

^۱ . Soni & Gunawat

^۲ . Elango, Dowpiset, & Woranet

^۳ . Blanco

^۴ . Ramos

^۵ . Cheong, Chew, Razman & Khoo

تحلیل روندها در قالب چهار دوره تاریخی نشان می‌دهد که ایران پس از یک دوره وقفه و بحران در سال‌های پس از انقلاب، توانست در دهه‌های بعدی مسیر رشد و ثبات نسبی را طی کند. محاسبه شاخص‌های کارایی نیز بیانگر آن است که ضریب بهره‌وری ایران (مدال به ورزشکار) در دو دهه اخیر به بالاترین میزان تاریخی خود رسیده که نشانه‌هایی از کارآمدتر شدن فرآیند آماده‌سازی و اعزام دارد، هرچند این کارایی هنوز در محدوده‌ای محدود و متمرکز بر چند رشته خاص مانند کشتی و وزنه‌برداری باقی مانده است. در سطح رشته‌های ورزشی نیز تمرکز مدال‌آوری بر معدودی از فدراسیون‌ها، به‌ویژه کشتی، وزنه‌برداری و تکواندو، زنگ خطری برای توسعه نامتوازن ورزش قهرمانی کشور به شمار می‌رود. سهم بسیار ناچیز رشته‌های تیمی، فقدان مدال در بسیاری از فدراسیون‌ها با سابقه حضور بلندمدت، و عدم موفقیت در رشته‌های نوین المپیک، همگی از نیاز فوری به بازنگری راهبردی در برنامه‌ریزی، سرمایه‌گذاری، و سیاست‌گذاری ورزشی کشور حکایت دارد. در مقایسه تطبیقی با ۱۲ کشور منتخب آسیایی، ایران از نظر رتبه کلی و میانگین مدال‌ها، جایگاه میانه‌ای دارد؛ اما از نظر شاخص‌هایی مانند نرخ رشد ورزشکاران، نسبت مدال به جمعیت، تنوع مدالی و توسعه ساختاری، در موقعیتی شکننده قرار گرفته است. کشورهای موفق آسیایی مانند چین، ژاپن، و کره جنوبی، با بهره‌گیری از برنامه‌ریزی بلندمدت، سرمایه‌گذاری زیرساختی، و سیاست‌های استعدادیابی دقیق، الگوهای موفق‌تری از توسعه ورزش قهرمانی را ارائه داده‌اند که ایران می‌تواند با بومی‌سازی آن‌ها، مسیر توسعه پایدار خود را هموارتر سازد. در مجموع، استمرار موفقیت ایران در صحنه المپیک، مستلزم عبور از سیاست‌های مقطعی، حرکت به سمت راهبردهای کلان ملی، تقویت نظام مدیریت ورزشی و ایجاد پیوستگی میان نظام آموزشی، باشگاهی و فدراسیونی است؛ امری که تنها با اجماع ملی، اراده سیاسی و تخصیص منابع کافی تحقق خواهد یافت.

در مجموع یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که عملکرد کاروان ورزشی جمهوری اسلامی ایران در بازی‌های المپیک تابستانی، از الگوی نوسانی در دوره‌های اولیه به سمت روندی با ثبات‌تر و هدفمندتر حرکت کرده است. تقسیم تاریخی عملکرد ایران به چهار دوره، تصویر روشنی از مسیر تحول نظام ورزش قهرمانی کشور از حضور محدود و تکرارته‌ای با ساختار غیرنظام‌مند، تا مرحله‌ای از رشد هدفمند، تنوع مدالی و تثبیت جایگاه در میان ۳۰ کشور برتر المپیک جهان ارائه داد. با وجود پیشرفت‌های نسبی در ضریب کارایی، توسعه مدال‌آوری همچنان به چند رشته سنتی متکی است، و ایران در مقایسه با کشورهای پیشرو آسیایی (چین، ژاپن، کره جنوبی) با شکاف قابل‌توجهی مواجه است. این کشورها از طریق سیاست‌گذاری‌های منسجم، سرمایه‌گذاری در زیرساخت، توسعه علوم ورزشی و پیوند راهبردی بین اقتصاد، دیپلماسی و ورزش، به سطح بالایی از کارایی و موفقیت پایدار دست یافته‌اند. بنابراین ارتقای جایگاه ایران در رقابت‌های المپیک مستلزم تدوین و اجرای سیاست‌هایی هدفمند، منسجم و مبتنی بر شواهد در سطح ملی و بین‌المللی است. نخست، توسعه هدفمند رشته‌های ورزشی دارای مزیت رقابتی اعم از سنتی مانند کشتی و وزنه‌برداری، و نوظهور مانند تکواندو یا سنگنوردی باید در دستور کار نهادهای سیاست‌گذار قرار گیرد. دوم، طراحی و استقرار یک نظام ملی استعدادیابی، شناسایی و پرورش نخبگان ورزشی از سطوح پایه تا تیم‌های ملی، به‌ویژه با مشارکت فعال نهادهای مرتبط در دستور کار قرار گیرد. سوم، جذب و سازمان‌دهی مشارکت بخش خصوصی از طریق مشوق‌های مالیاتی، سازوکارهای شفاف سرمایه‌گذاری ورزشی و برندسازی رویدادهای ملی، ضرورتی انکارناپذیر در مسیر پایداری مالی ورزش قهرمانی است. چهارم، توجه به توسعه علوم ورزشی و مربی‌پروری حرفه‌ای، همراه با تجهیز زیرساخت‌های

تحلیل عملکرد کاروان ورزشی ایران در ادوار المپیک تابستانی (۲۰۲۴-۱۹۴۸) و مقایسه با کشورهای...

تمرینی متناسب با استانداردهای بین‌المللی، باید به‌عنوان زیرساخت بنیادین در برنامه‌های توسعه ورزش ملی نهادینه شود. و نهایتاً، استقرار یک نظام ارزیابی عملکرد مبتنی بر شاخص‌های کیفی و نه صرفاً کمی، زمینه‌ساز بازخورد اثربخش، اصلاح سیاست‌ها و افزایش بهره‌وری سرمایه‌گذاری‌ها در عرصه ورزش قهرمانی خواهد بود. تحقق این اقدامات مستلزم نگاه راهبردی، ثبات مدیریتی و اجماع نهادی میان ارکان حاکمیتی، فدراسیون‌های ورزشی و نهادهای علمی است. با توجه به یافته‌های این پژوهش، مطالعات آتی می‌توانند در چند محور کلیدی متمرکز شوند: نخست، پژوهش‌های تطبیقی میان سیاست‌های ورزشی کشورهای موفق آسیایی و ایران به‌منظور الگوبرداری؛ دوم، مدلسازی کمی و کیفی روندهای عملکردی با استفاده از داده‌کاوی و هوش مصنوعی برای پیش‌بینی عملکرد ادوار آتی؛ سوم، ارزیابی نقش عوامل فزاینده نظیر سیاست خارجی، دیپلماسی ورزشی و ساختار رسانه‌ای در ارتقای تصویر بین‌المللی ورزش ایران؛ و چهارم، تحلیل سیاست‌های جنسیتی در مشارکت ورزشکاران المپیکی.

منابع

- بهرامی، شهاب، عسگری، بهمن. (۱۳۹۳). ارتباط عملکرد کشورها در رویدادهای چند ورزشی با عملکرد آنها در بازی‌های المپیک. *مطالعات مدیریت رفتار سازمانی در ورزش*. ۱(۳)، ۵۳-۶۰.
- زارعی محمودآبادی، محمد، رضوی، سید محمدجواد. (۱۳۹۸). ارزیابی کارایی فدراسیون‌های ورزشی ایران در بازی‌های المپیک ریو ۲۰۱۶ با رویکرد تحلیل پوششی داده‌ها (DEA). *مدیریت و توسعه ورزش*. ۱۹۱-۲۰۴.
- زارعیان، حسین، الهی، علیرضا، سجادی، نصرالله، قاضی زاهدی، امین. (۱۳۹۴). پیش‌بینی رتبه کشورهای منتخب در بازی‌های المپیک ۲۰۱۶ ریو دو ژانیرو بر اساس مولفه‌های (PEST+S) و با استفاده از شبکه‌های عصبی. *نهمین همایش بین‌المللی تربیت‌بانی و علوم ورزشی، پژوهشگاه تربیت‌بانی و علوم ورزشی*.
- زارعیان، حسین، کردی، محمدرضا، رجبی، حمید، رضایی، زهره. (۱۳۹۷). تحلیل عملکرد کاروان ورزشی ایران در بازی‌های المپیک ۲۰۱۶ ریو دو ژانیرو. *مطالعات مدیریت ورزشی*. ۱۰(۵۱)، ۱۷-۴۶.
- زنجیرچی، سیدمحمد، خطیبی عقدا، عبدالنبی، پیمان‌فر، محمدحسن. (۱۳۹۴). ارزیابی کارایی ۶۴ ساله کاروان ورزشی ج.ا.ایران در بازی‌های المپیک با استفاده از روش تحلیل پوششی داده‌ها (DEA). *نشریه مدیریت ورزشی*. ۱۵(۲۵)، ۶۷۸-۷۰۰.
- عیدی، حسین، عباسی، همایون، نظری، فرهاد، عیدی‌پور، کامران، سوری، ابوذر. (۱۳۹۳). ارزیابی و تحلیل عملکرد ورزشکاران ایران در بازی‌های المپیک تابستانی ۱۹۴۸ لندن-۲۰۱۲ لندن. *فصلنامه علمی پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی*. ۲(۴)، ۹۱-۱۰۲.
- عیدی، حسین، رضوانی‌نژاد، رحیم، دستوم، صلاح. (۱۳۹۷). مقایسه عملکرد ایران در المپیک‌های تابستانی با کشورهای قاره آسیا، آفریقا و آمریکای مرکزی و جنوبی. *مدیریت و توسعه ورزش*. ۷(۲)، ۵۳-۷۱.
- Abel, J. R. (۲۰۱۲). Japan's sporting diplomacy: the ۱۹۶۴ Tokyo Olympiad. *The International History Review*, ۳۴(۲), ۲۰۳-۲۲۰.
- Andreff, W. (۲۰۱۲). Is Hosting the Games Enough to Win? A predictive economic model of medal wins at ۲۰۱۴ Winter Olympics. Universidad Complutense de Madrid.
- Bernard, A. B., & Busse, M. R. (۲۰۰۴). Who wins the Olympic Games: Economic resources and medal totals. *Review of Economics and Statistics*, ۸۶(۱), ۴۱۳-۴۱۷.
- Blanco, D. V. (۲۰۲۲). The Development of Olympic Movement in the Philippines: Actors, Stakeholders, and Capacities. *Asian Journal of Sport History & Culture*, ۱(۲), ۱۸۳-۲۰۵.
- Bridges, B. (۲۰۱۳). The Seoul Olympics: Economic miracle meets the world. In *Olympic Legacies: Intended and Unintended* (pp. ۵۶-۶۹). Routledge.
- Cetinkaya, A., Peker, S., & Kuvvetli, Ü. (۲۰۲۴). Analysis of countries' performances in individual Olympic Games using cluster analysis and decision trees: the case of Tokyo ۲۰۲۰. *Sport, Business and Management: An International Journal*, ۱۴(۵/۶), ۶۴۸-۶۶۶.

- Cheong, J. P. G., Chew, E., Razman, R., & Khoo, S. (۲۰۲۴). **Malaysian newspaper coverage of the ۲۰۱۲ and ۲۰۱۶ Olympic Games.** *Malaysian Journal of Movement, Health & Exercise*, ۱۲(۱), ۱-۱۲.
- Damask, L. (۲۰۰۶). **Olympic medals as fruits of comparison? Assimilation and contrast in sequential performance judgments.**
- Elango, D., Dompok, K., & Woranet, C. (۲۰۱۹, January ۱۴). **The critical success factors that should be influenced alternatives to improve Thailand national swimming sport to gain the medals for the Olympic Games.** SSRN.
- English, P., & Murray, R. (۲۰۲۲). **North Korea and the 'Peace Games': Media representations of sport and politics at the ۲۰۱۸ Winter Olympics.** *Continuum*, ۳۶(۱), ۱۱۷-۱۳۴.
- Hong, E. (۲۰۱۱). **Elite sport and nation-building in South Korea: South Korea as the dark horse in global elite sport.** *International Journal of the History of Sport*, ۲۸(۷), ۹۷۷-۹۸۹.
- Humphreys, B. R., Johnson, B. K., Mason, D. S., & Whitehead, J. C. (۲۰۱۸). **Estimating the value of medal success in the Olympic Games.** *Journal of Sports Economics*, ۱۹(۳), ۳۹۸-۴۱۶.
- Jiang, Y., Ma, T., & Huang, Z. (۲۰۱۰). **The economic factors analysis in Olympic game.** *International Journal of Sports Science and Engineering*, ۴(۳), ۱۸۱-۱۸۷.
- Johnson, D. K., & Ali, A. (۲۰۰۰). **Coming to play or coming to win: Participation and success at the Olympic Games.** Wellesley College Dept. of Economics Working Paper, (۲۰۰۰-۱۰).
- Johnson, I. (۲۰۰۸). **The New Gold War: Germany Revives Its Communist-Era Athlete Schools as the Global Race for Olympic Glory Heats Up.** *Wall Street Journal*, ۲۰۲, A۱.
- Kanji, G., & Moura e Sá, P. (۲۰۰۳). **Sustaining healthcare excellence through performance measurement.** *Total Quality Management & Business Excellence*, ۱۴(۳), ۲۶۹-۲۸۹.
- Kelly, W. W. (۲۰۱۳). **Adversity, acceptance, and accomplishment: female athletes in Japan's modern sportsworld.** *Asia Pacific Journal of Sport and Social Science*, ۲(۱), ۱-۱۳.
- Lei, X., Li, Y., Xie, Q., & Liang, L. (۲۰۱۵). **Measuring Olympics achievements based on a parallel DEA approach.** *Annals of Operations Research*, ۲۲۶, ۳۷۹-۳۹۶.
- Lins, M. P. E., Gomes, E. G., de Mello, J. C. C. S., & de Mello, A. J. R. S. (۲۰۰۳). **Olympic ranking based on a zero sum gains DEA model.** *European Journal of Operational Research*, ۱۴۸(۲), ۳۱۲-۳۲۲.
- Merkel, U. (۲۰۱۳). **Flags, feuds and frictions: North Korea and the London ۲۰۱۲ Olympics.** *The International Journal of the History of Sport*, ۳۰(۱۵), ۱۸۱۰-۱۸۲۲.
- Park, J. W., & Lim, S. (۲۰۱۵). **A chronological review of the development of elite sport policy in South Korea.** *Asia Pacific Journal of Sport and Social Science*, ۴(۳), ۱۹۸-۲۱۰.
- Ramchandani, G., Wilson, D., Millar, R., & Ashworth, B. (۲۰۲۳). **New sports and no spectators: Japan's performance at the Tokyo ۲۰۲۰ Olympic Games.** *Managing Sport and Leisure*, ۲۸(۳), ۱۹۷-۲۰۸.
- Ramos, R. (۲۰۱۷). **Critical factors influencing international sporting success of the Philippines: the athletes' perspective.** *Asia Pacific Journal of Sport and Social Science*, ۶(۲), ۱۴۳-۱۵۹.
- Shasha, W., Nawaz Abbasi, B., & Sohail, A. (۲۰۲۳). **Assessment of Olympic performance in relation to economic, demographic, geographic, and social factors: quantile and Tobit approaches.** *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, ۳۶(۱).
- Shibli, S., & Bingham, J. (۲۰۱۳). **A forecast of the performance of China in the Beijing Olympic Games ۲۰۰۸ and the underlying performance management issues.** In *Performance Measurement and Leisure Management* (pp. ۱۳۸-۱۵۸). Routledge.
- Soni, V., & Gunawat, G. (۲۰۲۵). **From participation to podiums: A comprehensive study of India's Olympic performance.** *EPRA International Journal of Multidisciplinary Research (IJMR)*, ۱۱(۳).
- Amanzhol, A., Otalary, S., Lesbekova, R., Untaev, K., & Kubasheva, N. (۲۰۲۴). **Competitive effectiveness of Kazakhstani athletes specializing in Greco-Roman wrestling in the international sports arena.** *Research in Physical Education and Sports*, ۱(۱), ۱۵-۲۲.
- Swiss Olympic. (۲۰۱۰). **For the spirit of sport.** Retrieved March ۱۸, ۲۰۱۱, from http://www.swissolympic.ch/Portaldata/ε\Resourcen/ueber_uns/organisation/SOA_Imagebrochure_e_low.pdf

تحلیل عملکرد کاروان ورزشی ایران در ادوار المپیک تابستانی (۲۰۲۴-۱۹۴۸) و مقایسه با کشورهای...

- Tishabaev, A. M. (۲۰۲۲). **Implementation of physical training and sports reform in Uzbekistan and its main features.** *EPRJ International Journal of Research & Development (IJRD)*, ۱(۶). <https://doi.org/10.36713/epra2022>
- Wu, J., Liang, L., & Yang, F. (۲۰۰۹). **Achievement and benchmarking of countries at the Summer Olympics using cross efficiency evaluation method.** *European Journal of Operational Research*, 191(2), 722-730.
- Zheng, J., & Chen, S. (۲۰۱۶). **Exploring China's success at the Olympic Games: a competitive advantage approach.** *European Sport Management Quarterly*, 16(2), 148-171.

پروفیسر شگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی